

1.1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

หากจะมองย้อนกลับไปในเชิงประวัติศาสตร์จะพบว่า การแทรกแซงด้วยกำลังทางทหารของสหรัฐอเมริกา นั้นมีมากมายหลายครั้ง นับตั้งแต่สมัยช่วงปลายศตวรรษที่ 19 ในกรณีของสงครามสามฝ่ายระหว่าง สเปน-สหรัฐอเมริกา-ฟิลิปปินส์ ปี ค.ศ. 1898-1902 หรือการแทรกแซงของสหรัฐอเมริกา ในประเทศแถบคาบสมุทรแคริบเบียน ช่วงปี ค.ศ. 1900-1934 อย่างไรก็ตามนโยบายสหรัฐอเมริกาในเรื่องการใช้กำลังเข้าแทรกแซงกิจการของประเทศอื่นๆ นั้นมีความโดดเด่นและมีมากขึ้นในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา ซึ่งสามารถจำแนกได้ออกเป็น 2 ช่วงตามลักษณะของการแทรกแซงและสภาพแวดล้อมโลกในขณะนั้น คือ ช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ถึงการสิ้นสุดของสงครามเย็นและช่วงหลังสงครามเย็นถึงก่อนการเกิดเหตุการณ์ 11 กันยายน โดยที่แนวคิดเรื่องการแทรกแซงด้วยกำลังทหารของสหรัฐอเมริกาในแต่ละช่วงจะแตกต่างกันออกไป กล่าวคือ

ช่วงที่หนึ่ง คือ ช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ถึงการสิ้นสุดของสงครามเย็น (ค.ศ. 1945-1989) นโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกานั้นมักจะมีจุดประสงค์หลักอยู่ที่การสกัดกั้นภัยคุกคามจากลัทธิคอมมิวนิสต์¹ ดังนั้นการแทรกแซงด้วยกำลังทหารในลักษณะดังกล่าวจึงให้ความสำคัญไปที่การขัดขวางและโค่นล้มรัฐบาลที่มีแนวความคิดแบบคอมมิวนิสต์เพื่อเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครอง (regime change) อันจะเห็นได้จากการที่สหรัฐอเมริกาใช้กำลังทางทหารเข้าแทรกแซงในประเทศโลกที่สามต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นประเทศกัวเตมาลา (1954), อินโดนีเซีย (1958), เวียดนาม (1961-1973), เกรนาดา (1983), ปานามา (1989) เป็นต้น²

และช่วงที่สอง คือ ช่วงหลังสงครามเย็นถึงก่อนการเกิดเหตุการณ์ 11 กันยายน (1990- 10 กันยายน 2001) การดำเนินนโยบายสหรัฐอเมริกาในเรื่องของการแทรกแซงด้วยกำลังทหารในประเทศต่างๆ ในระยะนี้ค่อนข้างมีความแตกต่างจากช่วงแรก ทั้งนี้เป็นผลมาจากความพยายามในการจัดการยุติปัญหาด้านความมั่นคงของมนุษย์ จากการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง เช่น การสังหารหมู่

¹ James M Scott, *Deciding to intervene: The Reagan doctrine and American foreign policy* (Durham, NC: Duke University Press, 1996), pp. 14-39.

² Zoltan Grossman, *A century of U.S. military interventions: From wounded knee to Afghanistan*[Online]. 2004. Available from: <http://www.zmag.org/list2.htm> [2005, September 2]

และการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ ด้วยเหตุนี้การแทรกแซงด้วยกำลังทางทหารของสหรัฐอเมริกา ในช่วงเวลานี้ จึงมีวัตถุประสงค์อยู่ที่การแทรกแซงด้วยเหตุผลด้านมนุษยธรรมเป็นหลัก³ อันจะเห็นได้จากการแทรกแซงในคูเวต (ค.ศ. 1991), บอสเนีย (ค.ศ. 1992-1995), โซมาเลีย (ค.ศ. 1993), ซูดาน (ค.ศ. 1993), เฮติ (ค.ศ. 1994), โคโซโว (ค.ศ. 1999) เป็นต้น

อย่างไรก็ดี การเกิดขึ้นของเหตุการณ์ 11 กันยายนส่งผลให้นโยบายเรื่องการแทรกแซงโดยใช้กำลังทางทหารของสหรัฐอเมริกามีความแตกต่างออกไปจากแนวทางเดิมในช่วงกว่า 10 ปีก่อนหน้า ทั้งนี้เหตุการณ์วินาศกรรม 11 กันยายน หรือ 9/11^{*} ไม่เพียงแต่เป็นการก่อการร้ายที่สะเทือนขวัญชาวอเมริกันและชาวโลกจากการกระทำอย่างอุกอาจและน่าสะพรึงกลัว หากแต่ยังเป็นเหตุการณ์ที่ส่งผลกระทบทางเศรษฐกิจ การเมืองและยังส่งอิทธิพลต่อแนวคิดและนโยบายด้านความมั่นคงทั่วโลกอีกด้วย เนื่องจากการโจมตีครั้งนี้เป็นการก่อการร้ายที่คุกคามต่อประเทศมหาอำนาจอย่างสหรัฐอเมริกา ที่มีภาพลักษณ์ด้านความปลอดภัยจากการถูกโจมตีและภัยสงคราม ด้วยเทคโนโลยี ศักยภาพและความมั่นคงทางการทหารที่แข็งแกร่ง การโจมตีสหรัฐอเมริกาของกลุ่มขบวนการก่อการร้ายในครั้งนี้จึงกลายเป็นปรากฏการณ์ที่ทำลายต่อโครงสร้างของระบบโลกและมีผลต่อความเปลี่ยนแปลงในสภาพแวดล้อมโลกอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ในทางปฏิบัติแล้วเหตุการณ์ดังกล่าวส่งผลให้ประเทศต่าง ๆ หันมาให้ความสำคัญต่อการเตรียมมาตรการด้านความมั่นคงเพื่อป้องกันและต่อต้านภัยคุกคามจากการก่อการร้าย⁴ ซึ่งในส่วนของสหรัฐอเมริกาเองก็มีท่าทีและนโยบายตอบรับต่อสถานการณ์ดังกล่าว

³ Jan Nederveen Pieterse, "Humanitarian intervention and beyond: Introduction" in **World orders in the making: Humanitarian intervention and beyond**, ed. Jan Nederveen Pieterse (New York: St. Martin's Press, 1998), pp. 4-5.

^{*} เหตุการณ์ 11 กันยายน หรือเหตุการณ์ 9/11 คือเหตุการณ์วินาศกรรมจากการก่อการร้ายที่เกิดขึ้นในสหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 ซึ่งเป็นปฏิบัติการของกลุ่มผู้ก่อการร้ายได้ใช้เครื่องบินพาณิชย์ 4 ลำและบังคับให้พุ่งเข้าชนสถานที่สำคัญหลายแห่งของสหรัฐอเมริกา ไม่ว่าจะเป็นอาคารเวิร์ดเทรด 2 อาคารที่กรุงนิวยอร์กและอาคารเพนตากอน กรุงวอชิงตัน ดี.ซี. ส่วนเครื่องบินลำสุดท้ายที่ตกในท้องทุ่ง ชานเมืองของรัฐเพนซิลวาเนียนั้น คาดว่าน่าจะมีจุดประสงค์ในการพุ่งชนสถานที่สำคัญของสหรัฐอเมริกาเช่นกัน จากเหตุการณ์การก่อการร้ายดังกล่าวส่งผลให้มีผู้เสียชีวิตกว่า 2,973 ราย (รวมทั้งผู้ก่อการ 19 คน) ซึ่งต่อมาในวันที่ 15 กันยายน ประธานาธิบดี George W. Bush ได้ออกมาระบุเป็นครั้งแรกว่า Osama bin Laden และเครือข่ายอัลกออิดะห์ (al-Qaeda) ของเขา เป็นผู้อยู่เบื้องหลังการก่อวินาศกรรมครั้งนี้ (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้ใน **Complete 9/11 Timeline**[Online]. The Center for Cooperative Research, (n.d.). Available from: http://www.cooperativeresearch.org/timeline.jsp?day_of_9/11=dayOf911&timeline=complete_911_timeline [2007, April 9])

⁴ Majid Tehranian, "The center cannot hold: Terrorism and global change," in **September 11 & political freedom: Asian perspectives**, eds. Uwe Johannsen, Alan Smith and James Gomez (Singapore: Select Publishing Pre Ltd, 2003), p. 46.

อย่างแข็งกร้าว จนอาจเรียกได้ว่าสหรัฐอเมริกาได้กลายเป็นผู้นำหลักในการดำเนินการจัดการกับ ขบวนการก่อการร้ายอย่างเด็ดขาด

ผลจากเหตุการณ์ 11 กันยายน รัฐบาลสหรัฐอเมริกาได้ประกาศนโยบายและปฏิบัติการตอบโต้และต่อต้านภัยจากการก่อการร้ายออกมาหลายฉบับ โดยที่นโยบายชุดนี้อาจเรียกได้ว่าเป็นหนึ่ง นโยบายที่ได้รับการกล่าวถึงและมีความสำคัญต่อแนวทางการดำเนินนโยบายต่างประเทศ สหรัฐอเมริกาในประวัติศาสตร์การเมืองสหรัฐอเมริกามากที่สุดฉบับหนึ่ง ทั้งนี้นโยบายชุดดังกล่าวมัก ถูกอ้างถึงว่าเป็นหลักการบุช (Bush Doctrine)^{*} ซึ่งเอกสารสำคัญที่สุดในนโยบายชุดนี้คือเอกสารว่า ด้วย “ยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติของสหรัฐอเมริกา” (National Security Strategy of the United States of America: NSSUS) มีความยาว 33 หน้า ซึ่งรัฐบาลสหรัฐอเมริกาได้เผยแพร่ต่อสาธารณชน เมื่อเดือนกันยายน ค.ศ. 2002 อันเป็นยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงฉบับแรกในสมัยของประธานาธิบดี George W. Bush^{**} นับตั้งแต่ได้เข้ารับตำแหน่งในวาระแรกเมื่อเดือนมกราคม ค.ศ. 2001^๖

เอกสารดังกล่าวมีใจความสำคัญว่า สหรัฐอเมริกานั้นยอมรับและตระหนักดีว่าประเทศของตนนั้นมีศักยภาพและขีดความสามารถที่สูงกว่าประเทศใดในโลก สหรัฐอเมริกาจึงพร้อมที่จะดำเนินนโยบายเชิงรุกตามลักษณะของประเทศอภิมหาอำนาจเพื่อรักษาผลประโยชน์แห่งชาติของตน^๖ รวมถึงการใช้ทรัพยากรทั้งทางเศรษฐกิจและทางทหาร เพื่อสร้างโลกที่ไม่เพียงแต่ปลอดภัยขึ้น แต่เป็นโลกที่ดีขึ้น ด้วยหลักการเดียวกับที่ได้ช่วยให้สหรัฐอเมริกาประสบความสำเร็จมาแล้ว นั่นคือ เสรีภาพ

---

^{*} หลักการบุช (Bush Doctrine) เป็นแนวคิดและความเข้าใจพื้นฐานของประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาต่อสภาพแวดล้อมโลกหลังเหตุการณ์ 11 กันยายน ซึ่งสามารถพิจารณาได้จากชุดนโยบายต่างๆ เกี่ยวกับความมั่นคงและการต่อต้านการก่อการร้ายภายใต้แนวความคิดของรัฐบาล George W. Bush แนวคิดของหลักการบุชจึงไม่ได้จำกัดแค่เพียงเอกสารยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติของสหรัฐอเมริกา 2002 ที่เป็นการรวบรวมและสรุปนโยบาย สหรัฐอเมริกาในช่วงเวลานั้นเพียงเอกสารเดียว แต่ยังประกอบด้วยแหล่งเอกสาร คำปราศรัยและแถลงการณ์อื่นๆ อีกหลายฉบับ รวมทั้งเอกสารยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติของสหรัฐอเมริกาคับอื่นๆ ด้วย (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้ใน William Kristol, *The Bush doctrine: Theory and practice*[Online]. Presentation at the Secretary's Open Forum, 2003. Available from: <http://www.state.gov/s/p/of/proc/25085.htm> [2005, October, 5])

^{**} วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะกล่าวถึง George Bush ในนัยที่หมายถึงประธานาธิบดี George H. W. Bush ผู้พ่อ ในขณะที่การกล่าวอ้างถึงประธานาธิบดี Bush คนลูกจะใช้ชื่อว่า George W. Bush เพื่อป้องกันความสับสน

^๖ Richard L. Kugler, “A distinctly American internationalism for a globalized world,” *U.S. foreign policy agenda: An Electronic Journal of the U.S. Department of States*, 7, 4: 36.

^๖ *The Bush doctrine: What it means*[Online]. (n.d.). Available from: http://www.socialistworker.org/2002-2/424/424_08_BushDoctrine [2005, October 5]; Thomas Donnelly. *The underpinnings of the Bush doctrine*[Online]. National Security Outlook (America Enterprise Institute Online), 2003. Available from: <http://www.aei.org/publications/contentID.20038142219500223/default.asp> [2007, April 9]

ในทางการเมืองและเศรษฐกิจ สร้างความสัมพันธ์อันดีกับประเทศอื่นและให้ความเคารพต่อศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ นอกจากนี้สหรัฐอเมริกาจะไม่ยอมให้ความเหนือกว่าทางการทหารของตนต้องถูกทำลายจากภัยคุกคามอื่นอีกต่อไป หากเมื่อใดที่ผลประโยชน์แห่งชาติสูงสุดของสหรัฐอเมริกาถูกทำลายนั้น สหรัฐอเมริกาในความพยายามที่จะป้องกันประเทศ ชาวอเมริกันและผลประโยชน์ของประเทศทั้งในประเทศและต่างประเทศจะทำการค้นหาและทำลายภัยคุกคามนั้นก่อนที่จะประชิดเขตแดนสหรัฐอเมริกา ซึ่งสหรัฐอเมริกาเองจะพยายามแสวงหาการสนับสนุนและความเห็นชอบของประชาสังคมโลก ถึงกระนั้น หากจำเป็นแล้ว สหรัฐอเมริกาก็พร้อมที่จะกระทำการตามลำพัง โดยการใช้อิทธิพลในการป้องกันตนเอง (right of self-defense) ในการชิงลงมือโจมตีกลุ่มผู้ก่อการร้ายหรือประเทศที่มีพฤติกรรมอันเป็นอันตรายนั้นก่อน (preemptive strike) เพื่อป้องกันไม่คนเหล่านั้นมีโอกาสที่จะทำอันตรายต่อสหรัฐอเมริกา ทั้งนี้สหรัฐอเมริกาจะไม่แยกแยะกลุ่มผู้ก่อการร้ายออกจากผู้ที่ให้ความช่วยเหลือหรือที่พิทักษ์ต่อคนกลุ่มนั้น⁷

หลักการบุขมีความสำคัญต่อการกำหนดทิศทางนโยบายต่างประเทศสหรัฐอเมริกาด้วยความมั่นคงเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ได้มีนักวิชาการจำนวนมากได้ออกกล่าวยกย่องหลักการบุขว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่เสมือนกับการปฏิวัติในนโยบายต่างประเทศ⁸ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของนโยบายต่างประเทศด้านความมั่นคง ซึ่งทำให้นโยบายต่างประเทศสหรัฐอเมริกาของประธานาธิบดี George W. Bush นั้นแตกต่างไปจากแนวทางเดิมๆ อย่างสิ้นเชิง กล่าวคือเป็นการดำเนินนโยบายในการใช้กำลังทหารเข้าแทรกแซงที่รุนแรงและเด็ดขาด เพื่อที่จะรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์แห่งชาติของสหรัฐอเมริกา ถึงแม้จะอยู่เกินขอบเขตอำนาจของตน โดยให้ความสำคัญต่อการกระทำแบบเอกภาคีหรือการกระทำฝ่ายเดียวมากขึ้น ซึ่งถือได้ว่าเป็นความเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญ

ในอดีตการกำหนดนโยบายต่างประเทศในเรื่องของการแทรกแซงด้วยกำลังทหารของสหรัฐอเมริกานั้นค่อนข้างที่จะอิงอยู่กับหลักความร่วมมือกันในแบบพหุภาคีของสหรัฐอเมริกากับพันธมิตรและองค์ระหว่างประเทศ⁹ ทั้งนี้หากพิจารณาตามความเชื่อข้างต้นแล้ว นโยบายสหรัฐอเมริกาตามหลักการบุขที่กำหนดสถานะของสหรัฐอเมริกาไว้ในระดับสุดยอดผู้นำทางการเมืองและทหาร ซึ่งพร้อมที่จะกระทำการฝ่ายเดียวในการโจมตีก่อน เพื่อรักษาผลประโยชน์และความมั่นคงของสหรัฐอเมริกาได้นั้นอาจเรียกได้ว่าหลักการบุขเป็นความเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญของนโยบาย

⁷ The White House. National Security Strategy of the United States of America[Online]. 2002.

Available from: <http://www.whitehouse.gov/nsc/print/nssall.html> [2005, October 5]

⁸ Ivo H. Daalder and James M. Lindsay, *The Bush revolution: The remaking of America's foreign policy*[Online]. The Brookings Institution, 2003. Available from:

http://yaleglobal.yale.edu/about/pdfs/bush_revolution.pdf [2005, October 5]

⁹ Roger Speed and Michael May, "Dangerous doctrine," *Bulletin of the Atomic Scientists* 61, 2 (March/April 2005): 38-49.

ต่างประเทศสหรัฐอเมริกา เพราะไม่เคยมีการประกาศว่าสหรัฐอเมริกายินดีและไม่ลังเลที่จะทำการโจมตีรัฐเป้าหมายโดยทันที ไม่ว่าจะได้รับความเห็นชอบจากสหประชาชาติหรือไม่ก็ตาม¹⁰

จึงอาจกล่าวได้ว่าสาระสำคัญของหลักการบุขที่ปรากฏอยู่ในเอกสาร ทั้งอย่างเป็นลายลักษณ์อักษรและไม่เป็นลายลักษณ์อักษร คือ หลักการชิงโจมตีก่อนการถูกโจมตี (preemption) และการกระทำกระทำได้ฝ่ายเดียว (unilateralism) ที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดและดำเนินนโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อประเด็นเรื่องการแทรกแซงโดยใช้กำลังทหาร ซึ่งในช่วงหลังเหตุการณ์ 11 กันยายน สหรัฐอเมริกาได้อ้างอิงแนวคิดดังกล่าวมาเป็นข้ออ้างในการสร้างความชอบธรรมต่อการทำสงครามต่อต้านการก่อการร้ายในอัฟกานิสถานและอิรัก

การแทรกแซงด้วยกำลังทหารของรัฐบาลสหรัฐอเมริกาในอัฟกานิสถาน เดือนตุลาคม ค.ศ. 2001 โดยการทิ้งระเบิดและยิงขีปนาวุธ อันมีจุดประสงค์ที่จะค้นหาตัว Osama bin Laden ผู้นำเครือข่ายอัลกออิดะห์ และเพื่อโค่นล้มรัฐบาลภายใต้การนำของกลุ่มทอลิบัน (Taliban) โดยให้เหตุผลว่าเป็นการตอบโต้ต่อเหตุการณ์วินาศกรรมที่เกิดขึ้น ซึ่งเครือข่ายอัลกออิดะห์เป็นผู้อยู่เบื้องหลังการก่อเหตุ การโจมตีอัฟกานิสถานในครั้งนี้ได้ใช้ประโยชน์จากแนวคิดเรื่องการตอบโต้จากการถูกโจมตีก่อนของกลุ่มผู้ก่อการร้าย รัฐบาลสหรัฐอเมริกาจึงสามารถทำการโจมตีตอบโต้ได้ แม้จะอยู่ในลักษณะของการกระทำฝ่ายเดียวก็ตาม เพราะถือว่าเป็นสิทธิโดยชอบธรรมตามกฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยกฎหมายสงคราม เนื่องจากรัฐบาลอัฟกานิสถานเองก็ล้มเหลวในการจัดการกับกลุ่มผู้ก่อการร้าย ทั้งยังกลายเป็นที่พักพิงและซ่อนหลุมแก่ขบวนการก่อการร้ายอีกด้วย ซึ่งตรงกับปราศรัยทางโทรทัศน์ของประธานาธิบดี George W. Bush ต่อประชาชนอเมริกัน ในคืนที่เกิดเหตุ 11 กันยายน ว่าสหรัฐอเมริกา “จะไม่แบ่งแยกกลุ่มผู้ก่อการร้ายออกจากผู้ที่ให้ที่พักพิงแก่กลุ่มคนดังกล่าว”¹¹ ด้วยเหตุนี้จึงอาจกล่าวได้ว่าหลักการบุขเข้ามามีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทำการส่งกำลังทหารแทรกแซงอัฟกานิสถานครั้งนี้ แม้ว่าจะไม่สามารถระบุหรือจับตัวผู้ก่อการร้ายได้ แต่ยังสามารถอ้างได้ว่าเป็นประเทศที่ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ก่อการร้าย ซึ่งไม่ได้มีเพียงแค่อัฟกานิสถานเท่านั้น แต่อีกหนึ่งเป้าหมายของสหรัฐอเมริกาคืออิรัก

¹⁰ Chris J. Dolan, *The Bush doctrine and U.S. interventionism*[Online]. (n.d.). Available from: <http://www.americandiplomacy.org> [2005, October 5]

¹¹ President George W. Bush, *Statement by the President in His Address to the Nation*[Online]. The White House, 2001. Available from: <http://www.whitehouse.gov/news/releases/2001/09/print/20010911-16.html> [2005, December 7]

หลังจากสภาองเกรสสหรัฐอเมริกาได้ผ่านมติให้สหรัฐอเมริกาสามารถบุกโจมตีอิรักได้ หากอิรักไม่ยอมยุติการพัฒนาอาวุธ WMD หรือปฏิเสธการตรวจสอบอาวุธของคณะตรวจสอบอาวุธสหประชาชาติ¹² อันนำไปสู่การใช้กำลังทางทหารบุกโจมตีอิรัก ในเดือนมีนาคม ค.ศ. 2003 แม้ว่าการโจมตีดังกล่าวจะไม่ได้ผ่านการรับรองจากสหประชาชาติ แต่สหรัฐอเมริกาก็ได้อ้างมาตรการตามมติ UNSC 1441/2002 ที่ว่า หากอิรักไม่ให้ความร่วมมือกับการตรวจสอบอาวุธ อิรักจะต้องเผชิญกับผลร้ายแรง (serious consequences) ซึ่งสหรัฐอเมริกาคิดความไว้ว่า หมายถึงการใช้กำลังทหารเข้าโจมตี¹³ ประกอบกับการอ้างหลักการบุข ในเรื่องของการชิงโจมตีก่อน (preemption) โดยอ้างว่าเป็นสิทธิในการป้องกันตัว (right of self-defense) จากภัยคุกคามที่อาจเป็นอันตรายต่อความมั่นคงและผลประโยชน์ของสหรัฐอเมริกา (imminent threat) ซึ่งหลักการการป้องกันตัวนั้นสหประชาชาติได้ระบุไว้ให้เป็นข้อยกเว้นของการใช้สิทธิในการใช้กำลังเมื่อมีความจำเป็นจะต้องป้องกันตัวเอง โดยสหรัฐอเมริกาอ้างว่าอิรักเป็นเป็นศูนย์กลางของขบวนการก่อการร้ายต่อมนุษยชาติที่มีความเชื่อมโยงกับเครือข่ายอัลกออิดะห์ (al-Qaeda) ดังนั้นสหรัฐอเมริกาจึงต้องพิจารณาอิรักในฐานะที่เป็นศูนย์กลางในการทำสงครามต่อต้านการก่อการร้ายเช่นกัน¹⁴ ทั้งยังเชื่อว่าอิรักได้ครอบครองและทำการพัฒนาอาวุธ WMD ที่เป็นภัยต่อสหรัฐอเมริกาและความมั่นคงโลก นอกจากนี้การโค่นล้มรัฐบาลของนายซัดดัม ฮุสเซน ยังจะเป็นการเปิดประตูสู่การสร้างสันติภาพและประชาธิปไตยในตะวันออกกลางอีกด้วย การอ้างความชอบธรรมในการแทรกแซงดังกล่าวถือได้ว่าเป็นการแทรกแซงแบบ preventive intervention ตามหลักการบุขอย่างเห็นได้ชัด

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะสังเกตได้ว่านโยบายต่างประเทศสหรัฐอเมริกาในเรื่องการแทรกแซงด้วยกำลังทางทหารหลังเหตุการณ์ 11 กันยายนนั้นเป็นนโยบายในเชิงรุกที่ค่อนข้างจะมีความแข็งกร้าวและเด็ดขาดมากกว่าที่เคยปรากฏมาในอดีต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีของอิรัก ซึ่งสามารถเห็นได้จากการตัดสินใจโจมตีโดยไม่รอมติของสหประชาชาติและเสียงต่อต้านของประเทศต่างๆ ทั้งนี้การที่นโยบายของประเทศหนึ่งๆ จะมีความเปลี่ยนแปลงไปหรือแตกต่างจากนโยบายก่อนหน้านั้นมักจะเป็นผลมาจากปัจจัยแวดล้อมหลายๆ ด้านประกอบกัน ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยภายในประเทศที่ส่วนหนึ่งอาจเป็นผลมาจากสภาพแวดล้อมภายนอกประเทศที่เปลี่ยนแปลงไป โดยมีภัยคุกคามใหม่อย่างการ

¹² The White House. **Joint Resolution to Authorize the Use of United States Armed Forces Against Iraq**[Online]. The White House, October 2002. Available from:

<http://www.whitehouse.gov/news/releases/2002/10/20021002-2.html> [2007, April 9]

¹³ ประทุมพร วัชรเสถียร, **โลกร่วมสมัย: ตอบคำถามของคนรุ่นใหม่** (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ป่าเขา, 2548), หน้า 159.

¹⁴ James Phillips, **Bush speech clarifies the war against terrorism**[Online]. 2005. Available from: <http://www.heritage.org/Research/MiddleEast/wm778.cfm?renderforprint=1> [2005, October 5]

ก่อการร้ายเกิดขึ้น ซึ่งนโยบายของสหรัฐอเมริกาในการใช้กำลังทางทหารเข้าแทรกแซงทั้งสองครั้งนั้น มักจะถูกมองว่าเป็นส่วนหนึ่งของการทำสงครามต่อต้านการก่อการร้าย¹⁵ เพื่อตอบโต้ภัยคุกคามจาก ขบวนการของผู้ก่อการร้าย และเป็นการป้องกันภัยจากอาวุธที่มีอานุภาพในการทำลายล้างสูง ใน ประเทศที่มีแนวโน้มที่จะส่งต่ออาวุธเหล่านั้นแก่กลุ่มผู้ก่อการร้ายดังกล่าว อันจะส่งผลกระทบต่อความ มั่นคงของสหรัฐอเมริกาและความมั่นคงระหว่างประเทศ

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่านโยบายต่างประเทศสหรัฐอเมริกาในเรื่องของการใช้กำลังเข้า แทรกแซงหลังเหตุการณ์ 11 กันยายนนั้นส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการตอบโต้ต่อการโจมตีของกลุ่ม ผู้ก่อการร้ายในสหรัฐอเมริกาที่ท้าทายต่อความมั่นคงของสหรัฐอเมริกาอย่างมาก โดยนับตั้งแต่ เหตุการณ์ Pearl Harbor ในปี ค.ศ. 1941 แล้ว ยังไม่มีเหตุการณ์ใดที่ส่งผลต่อความเปลี่ยนแปลงใน นโยบายต่างประเทศด้านความมั่นคงของสหรัฐอเมริกาอย่างรุนแรง จนกระทั่งได้เผชิญกับเหตุการณ์ วินาศกรรมจากการก่อการร้ายดังกล่าว ซึ่งส่งผลให้สหรัฐอเมริกาตระหนักถึงความรุนแรงของภัยจาก การก่อการร้าย¹⁶ ในที่สุดแล้วทำให้สหรัฐอเมริกามีความจำเป็นที่จะตอบโต้อย่างแข็งกร้าวและรุนแรง เพื่อเป็นการแสดงถึงขีดความสามารถทางทหารที่จะไม่ลังเลในการตอบโต้ใครก็ตามที่ท้าทายต่อ สหรัฐอเมริกา ยิ่งไปกว่านั้นการที่สหรัฐอเมริกาเองมองว่าประเทศของตนได้ตกเป็นเป้าหมายของภัยจาก การก่อการร้ายเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้สหรัฐอเมริกาจะต้องชิงลงมือก่อนในการทำสงครามกับกลุ่ม ผู้ก่อการร้าย¹⁷ โดยไม่จำเป็นต้องรื้อต่อการยอมรับจากองค์การด้านความมั่นคงระหว่างประเทศ อย่างสหประชาชาติ

นอกจากนี้สืบเนื่องจากความหวาดเกรงต่อภัยคุกคามจากขบวนการก่อการร้ายแล้ว สหรัฐอเมริกาเองยังให้ความสำคัญกับประเด็นเรื่องรัฐที่ชั่วร้ายกับการครอบครองอาวุธที่มีอานุภาพใน การทำลายล้างสูง (WMD) อย่างอาวุธนิวเคลียร์ อาวุธเคมีและอาวุธชีวภาพ โดยที่สหรัฐอเมริกามี ความวิตกว่าประเทศบางประเทศอาจตกเป็นแหล่งซ่องสุมของกลุ่มผู้ก่อการร้าย เนื่องจากขบวนการ ก่อการร้ายไม่มีความแน่นอนในเรื่องของที่ตั้งทางภูมิศาสตร์และขีดจำกัดของรัฐทำให้สามารถก่อการ และเคลื่อนไหวได้อย่างอิสระมากกว่า¹⁸ ซึ่งข้อจำกัดเหล่านี้หากได้รับการสนับสนุนด้านการเงินและ เทคโนโลยีจากรัฐชั่วร้ายที่มีความพยายามในการบั่นทอนความมั่นคงของสหรัฐอเมริกาอยู่แล้วจะ กลายเป็นภัยคุกคามที่รับมือได้ยากมากขึ้น สหรัฐอเมริกาเองจึงต้องจัดการกับต้นตอของปัญหา ซึ่งก็ คือรัฐที่มีความเป็นไปได้ที่จะส่งต่อเทคโนโลยีของอาวุธที่มีอานุภาพในการทำลายล้างสูงเหล่านั้นแก่

¹⁵ Andrew J. Baccich, "Requim for the Bush doctrine," *Current History* (December 2005): 411-417.

¹⁶ Harry S. Laver, "Preemptive and the evolution of America's strategic defense," *Parameters* (Summer 2005): 109.

¹⁷ Robert Jervis, *American foreign policy in a new era* (New York: Routledge, 2005), p. 39.

¹⁸ Laver, "Preemptive and the evolution of America's strategic defense," p. 107.

ขบวนการก่อการร้าย โดยประเทศเหล่านั้นประกอบด้วย คิวบา อิหร่าน อิรัก ลิเบีย เกาหลีเหนือ ซีเรีย และชูดาน ตามที่สหรัฐอเมริกาได้ประกาศไว้¹⁹ ความกังวลเหล่านี้เป็นแรงผลักดันของการใช้กำลังทางทหารเข้าโจมตีอิรัก เพื่อป้องกันการแพร่กระจายของอาวุธเหล่านั้น เนื่องจากสหรัฐอเมริกา มองว่า นโยบายสกัดกั้น การคว่ำบาตร หรือข้อตกลงเรื่องการควบคุมและปลดอาวุธนิวเคลียร์นั้นไม่มีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จเท่าที่ควร²⁰ ดังนั้นการใช้กำลังทางทหารเข้าแทรกแซงจึงเป็น ทางออกที่มีประสิทธิภาพมากกว่า

อย่างไรก็ตามในการศึกษาและประเมินนโยบายต่างประเทศสหรัฐอเมริกาไม่ว่าจะเป็นในเรื่องใดนั้นไม่สามารถที่จะมองข้ามความสำคัญของปัจจัยภายในประเทศที่เป็นปัจจัยนำเข้า (inputs) สำคัญอย่างหนึ่งที่มีมักจะถูกละเลย หรือไม่ได้ให้ความสำคัญเท่าที่ควรในการวิเคราะห์และประเมิน แนวนโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาในช่วงหลังเหตุการณ์ 11 กันยายนเนื่องจากความสนใจมักจะไปอยู่ที่การดำเนินนโยบาย เพื่อทำสงครามต่อต้านการก่อการร้าย (war on terror) และการจัดการกับรัฐชั่วร้าย (rogue states) จึงทำให้หลายฝ่ายเชื่อว่าการที่นโยบายของสหรัฐอเมริกาในเรื่องของการใช้กำลังในการแทรกแซงนั้นมีความรุนแรงมากขึ้นนั้นเป็นผลมาจากมาจากการตอบโต้ต่อ ปัจจัยภัยคุกคามจากภายนอก ในการยุติภัยจากการก่อการร้ายเพื่อปกป้องความมั่นคงแห่งชาติ มากกว่าที่จะเกิดการอิทธิพลจากปัจจัยภายในประเทศอื่นๆ

ถึงกระนั้นก็เป็นที่น่าสงสัยว่าการแทรกแซงด้วยกำลังทางทหารของสหรัฐอเมริกาหลัง เหตุการณ์ 11 กันยายนทั้งสองครั้งนั้นไม่ได้เป็นผลมาจากปัจจัยภายนอกประเทศอย่างการก่อการร้าย เพียงอย่างเดียว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีของอิรักที่ยิ่งกระตุ้นข้อสงสัยต่อจุดประสงค์ของ สหรัฐอเมริกาในการใช้กำลังกับอิรักในปี ค.ศ. 2003 ว่ามีแรงจูงใจมาจากการสนองต่อแนวทาง สงครามต่อต้านการก่อการร้ายดังที่กล่าวอ้าง หรือเป็นผลมาจากแรงผลักดันจากปัจจัย ภายในประเทศบางอย่าง²¹ เพราะแนวความคิดในหลายเรื่องไม่ได้เพิ่งปรากฏภายหลังเหตุการณ์ 11 กันยายนในทันที หากแต่เป็นความเชื่อที่มีอยู่ดั้งเดิม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการปฏิเสธความคิดแบบ อุดมคตินิยมและมาตรการของกฎหมายและสถาบันระหว่างประเทศ ความมุ่งมั่นในการรักษาความ มั่นคงปลอดภัยด้วยวิถีทางทุกอย่าง ความเต็มใจที่จะใช้กำลังทางทหารก่อนถูกโจมตี เป็นต้น

¹⁹ Fraser Cameron, "U.S. and terrorism," in *US foreign policy after the cold war: Global hegemon or reluctant sheriff?* (New York: Routledge, 2002), p. 140.

²⁰ David C. Hendrickson, "The curious case of American hegemony: Imperial aspirations and national decline," *World Policy Journal* (Summer 2005): 3.

²¹ Geov Parrish, *Interview with Noam Chomsky, "There is no war on terror"* [Online]. 2005. Available from: <http://www.workingforchange.com/article.cfm?ItemID=20106> [2006, January 9]

นอกจากนี้ความพยายามในการแทรกแซงด้วยกำลังทางทหารเพื่อโค่นล้มรัฐบาลอิรัก ภายใต้การนำของซัดดัม ฮุสเซน โดยมีจุดประสงค์หลักในการรักษาสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศนั้นไม่ได้เกิดขึ้นภายหลังเหตุการณ์วินาศกรรม 11 กันยายนเท่านั้น หากแต่มีแรงผลักดันภายในประเทศของสหรัฐอเมริกาอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่การสิ้นสุดของสงครามอ่าว²² ประเด็นเรื่องการแทรกแซงด้วยกำลังทางทหารของสหรัฐอเมริกาดังกล่าวจึงน่าจะได้รับอิทธิพลจากกลุ่มทางความคิดบางกลุ่มในสหรัฐอเมริกามากกว่า ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่านโยบายต่างประเทศสหรัฐอเมริกาในเรื่องของการแทรกแซงด้วยกำลังทหารนั้นอาจไม่ได้เกิดจากการตอบสนองต่อปัจจัยภายนอกอย่างก๊วยจากการก่อการร้าย หากแต่เป็นผลจากจากปัจจัยภายในประเทศที่เข้ามามีบทบาทสำคัญในกระบวนการกำหนดทิศทางนโยบายในการแทรกแซงของสหรัฐอเมริกามากกว่า

สหรัฐอเมริกาเองในฐานะของประเทศมหาอำนาจของโลกนั้นมีศักยภาพที่จะเปลี่ยนแปลงความเป็นไปในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ดังนั้นการที่เหตุการณ์ 9/11 ที่ส่งผลต่อแนวนโยบายต่างประเทศด้านความมั่นคงของสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการใช้กำลังในการแทรกแซงประเทศต่างๆ ทำให้สหรัฐอเมริกามีจุดยืนและการตีความภัยคุกคามและการรักษาความมั่นคงของตนที่แตกต่างออกไป ซึ่งในหลายๆ เรื่องก็ขัดต่อหลักการบรรทัดฐานระหว่างประเทศเดิม ไม่ว่าจะเป็นหลักการไม่แทรกแซงและหลักการใช้กำลังระหว่างรัฐ อย่างไรก็ตามนโยบายและพฤติกรรมของประเทศมหาอำนาจหลักอย่างสหรัฐอเมริกาเปลี่ยนแปลงไปนั้นย่อมส่งผลกระทบต่อประเทศอื่นๆ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้²³ ไม่ว่าประเทศนั้นจะมีความเกี่ยวข้องกับกลุ่มผู้ก่อการร้ายหรือไม่ก็ตาม ด้วยเหตุนี้การศึกษาถึงอิทธิพลทางแนวคิดของกลุ่มบางกลุ่มที่มีต่อการกำหนดนโยบายของสหรัฐอเมริกาจึงมีความสำคัญต่อการทำความเข้าใจในพฤติกรรมของประเทศมหาอำนาจอย่างสหรัฐอเมริกาให้มากยิ่งขึ้น

ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมาข้างต้นจึงเป็นสาเหตุให้งานวิจัยชิ้นนี้มุ่งที่จะศึกษาถึงปัจจัยภายในประเทศของสหรัฐอเมริกาที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายต่างประเทศเรื่องการแทรกแซงด้วยกำลังทางทหารของสหรัฐอเมริกาหลังเหตุการณ์ 11 กันยายน ซึ่งให้ความสำคัญไปที่บทบาทของกลุ่มอนุรักษนิยมใหม่ (neoconservatives) ที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายในเรื่องของการใช้กำลังของสหรัฐอเมริกาในช่วงหลังเหตุการณ์ 9/11

²² Patricia Greve, *Neoconservative ideas and foreign policy in the administration of George W. Bush: A German view*[Online]. American Institute of Contemporary German Studies, John Hopkins University, (n.d.). Available from: <http://www.aisgs.org/c/greveen.shtml> [2005, October 5]

²³ Stefan Halper and Jonathan Clarke, *America alone: The neo-conservatives and the global order* (Cambridge: Cambridge University Press, 2004), p. 9.

1.2. การสำรวจวรรณกรรม

ในการศึกษาเรื่องสหรัฐอเมริกากับการก่อการร้ายหลังเหตุการณ์ 9/11 นั้นอาจจะเรียกได้ว่ามีงานเขียนอยู่เป็นจำนวนมาก ทั้งนี้เป็นเพราะเหตุการณ์ดังกล่าวมีอิทธิพลต่อแนวคิดและความเชื่อต่างๆ อย่างมาก อย่างไรก็ตามจากการสำรวจการศึกษาทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่จะศึกษาสามารถจำแนกงานเขียนออกเป็น 3 ประเภท คือ 1) การใช้กำลังทางทหารเข้าแทรกแซงกิจการประเทศต่างๆ ของสหรัฐอเมริกาก่อนเหตุการณ์ 9/11 2) การใช้กำลังทางทหารของสหรัฐอเมริกาหลังเหตุการณ์ 9/11 และ 3) กลุ่มอนุรักษ์นิยมใหม่ในสหรัฐอเมริกา

1.2.1. การใช้กำลังทางทหารเข้าแทรกแซงในประเทศต่างๆ ของสหรัฐอเมริกาก่อนเหตุการณ์ 9/11

ในประเภทแรกนั้นหนังสือและงานเขียนเกี่ยวกับการใช้กำลังทางทหารเข้าแทรกแซงกิจการประเทศต่างๆ ของสหรัฐอเมริกาก่อนเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 เมื่อเปรียบเทียบกับงานเขียนในเรื่องนโยบายต่างประเทศสหรัฐอเมริกาหลังจากเหตุการณ์นั้นนับได้ว่ามีปริมาณน้อยกว่ามาก ซึ่งส่วนมากก็จะกล่าวถึงภาพรวมของการใช้กำลังทางทหารของประเทศมหาอำนาจในการแทรกแซงกิจการภายในของประเทศโลกที่สาม โดยที่มักจะอยู่ในรูปแบบของการศึกษาเชิงประวัติศาสตร์และเชิงทฤษฎีมากกว่า เช่น หนังสือรวมบทความของ Hedley Bull²⁴ ชื่อ *Intervention in world politics* ที่ได้อธิบายลักษณะในการดำเนินนโยบายต่างประเทศเรื่องการแทรกแซงด้วยกำลังทางทหารของประเทศมหาอำนาจต่างๆ ภายใต้รูปแบบและปัจจัยที่ต่างกันออกไป นอกเหนือจากนี้งานเขียนเกี่ยวกับการใช้กำลังทางทหารเข้าแทรกแซงกิจการประเทศต่างๆ ของสหรัฐอเมริกาก่อนเหตุการณ์ 11 กันยายน มักจะอยู่ในลักษณะของส่วนประกอบย่อยในหนังสือที่ว่าด้วยทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่เน้นการศึกษาประเด็นเรื่องการแทรกแซงด้วยกำลังทหารในเชิงแนวความคิดเป็นหลัก

ทั้งนี้งานเขียนในระยะหลังส่วนมากจะให้ความสำคัญกับการแทรกแซงด้วยกำลังทหารเพื่อเหตุผลด้านมนุษยธรรมของสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นที่ถกเถียงกันในเรื่องของความชอบธรรมในการแทรกแซงกิจการภายในของประเทศอื่น ดังจะเห็นได้จากหนังสือรวมบทความที่ชื่อ *Humanitarian intervention: Ethical, legal, and political dilemmas* โดย J. L. Holzgrefe และ Robert O. Keohane²⁵ ที่กล่าวถึงความชอบธรรมของกองกำลังนาโต้ในการแทรกแซงโคโซโวเพื่อยุติปัญหาด้านสิทธิมนุษยชนโดยไม่ผ่านการยินยอมจากสหประชาชาติ นอกจากนี้ยังมีหนังสือชื่อ *Democracy by force: U.S.*

²⁴ Hedley Bull, *Intervention in world politics* (Oxford: Clarendon Press, 1986).

²⁵ J. L. Holzgrefe and Robert O. Keohane, *Humanitarian intervention: Ethical, legal, and political dilemmas* (Cambridge: Cambridge University Press, 2003).

military interventions in the post-cold war world ที่เขียนโดย Karin von Hippel²⁶ ซึ่งได้อธิบายปฏิบัติการแทรกแซงด้วยกำลังทหารของสหรัฐอเมริกา เพื่อสร้างประชาธิปไตยและยุติปัญหาด้านสิทธิมนุษยชน โดยที่ผู้เขียนให้ความสำคัญกับสภาพของประเทศเป้าหมายภายหลังการถูกแทรกแซง หรือหนังสือเรื่อง *The purpose of intervention: Changing beliefs about the use of force* ที่เขียนโดย Martha Finnemore²⁷ ได้ทำการวิเคราะห์และศึกษาความเปลี่ยนแปลงของแนวคิดเรื่องการแทรกแซงด้วยกำลังทางทหารในการเมืองระหว่างประเทศผ่านช่วงระยะเวลาต่างๆ แต่ก็ไม่ได้ให้ความสำคัญกับบทบาทประเทศใดประเทศหนึ่งเป็นพิเศษและก็ได้ให้ความสำคัญกับบทบาทของกลุ่มอนุรักษ์นิยมใหม่เท่าใดนัก

1.2.2. การใช้กำลังทางทหารของสหรัฐอเมริกาหลังเหตุการณ์ 9/11

ส่วนหนังสือและงานเขียนเกี่ยวกับนโยบายต่างประเทศสหรัฐอเมริกาหลังเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 มีอยู่ค่อนข้างมาก แต่จะหยิบยกเอาในบางส่วน ได้แก่

หนังสือของ Warren I. Cohen เรื่อง *America's falling empire: U.S. foreign relations since the cold war*²⁸ ได้ให้ภาพรวมกับพื้นฐานความเข้าใจในเรื่องนโยบายต่างประเทศสหรัฐอเมริกาตั้งแต่สมัยสงครามเย็นจนกระทั่งถึงช่วงหลังเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 ผู้เขียนยังได้เสนออีกว่านโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาในช่วงนี้มีความคล้ายคลึงกับนโยบายต่างประเทศในช่วงสงครามเย็นของประธานาธิบดีเรแกนเป็นอย่างมาก

หนังสือของ Robert Jervis²⁹ เรื่อง *American foreign policy in a new era* เป็นความพยายามในการอธิบายนโยบายต่างประเทศสหรัฐอเมริกาในช่วงหลังเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 ซึ่งผู้เขียนเชื่อว่าเหตุการณ์ดังกล่าวนอกจากจะส่งอิทธิพลต่อความเปลี่ยนแปลงของโลกแล้ว ยังส่งผลต่อความเปลี่ยนแปลงในแนวทางการดำเนินนโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาอีกด้วย ซึ่ง Jervis วิจัยว่านโยบายต่างประเทศสหรัฐอเมริกาในช่วงหลังเหตุการณ์ดังกล่าวนั้นสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะของแนวนโยบายที่เกิดจากความหวาดกลัวอย่างมาก อย่างไรก็ตามผู้เขียนมองว่าแนวทางการดำเนินนโยบายต่างประเทศสหรัฐอเมริกาของประธานาธิบดี George W. Bush นั้นส่ง

²⁶ Karin von Hippel, *Democracy by force: U.S. military interventions in the post-cold war world* (Cambridge: Cambridge University Press, 2000).

²⁷ Martha Finnemore, *The purpose of intervention: Changing beliefs about the use of force* (New York: Cornell University Press, 2003).

²⁸ Warren I. Cohen, *America's falling empire: U.S. foreign relations since the cold war* (Oxford: Blackwell Publishing, 2005).

²⁹ Robert Jervis, *American foreign policy in a new era* (New York: Routledge, 2005).

ผลกระทบด้านลบต่อความมั่นคงของสหรัฐอเมริกา เนื่องจากแม้ว่าการโจมตีอิรักจะช่วยลดความเป็นไปได้ของภัยคุกคามจากการก่อการร้ายต่อสหรัฐอเมริกาในระยะยาว แต่การต่อต้านสหรัฐอเมริกาจากโลกมุสลิมจะเพิ่มมากขึ้นและจะส่งผลกระทบต่อสหรัฐอเมริกามากกว่า เพราะการกำจัดรัฐบาลซัดดัม ฮุสเซนเพื่อป้องกันการแพร่กระจายของอาวุธนิวเคลียร์และภัยจากการก่อการร้ายนั้นแม้ว่าเป็นเรื่องสำคัญและมีความจำเป็นต่อความมั่นคงของสหรัฐอเมริกา แต่ก็ยากที่จะพิสูจน์ความถูกต้องเหมาะสมต่อประชาสังคมโลกได้

หนังสือเรื่อง *The end of American era: U.S. foreign policy and the geopolitics of the twenty-first century* ที่เขียนโดย Charles A. Kupchan³⁰ ซึ่งได้อธิบายว่าเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 เป็นการดึงความสนใจของสหรัฐอเมริกากลับมาที่การต่างประเทศอีกครั้ง ประเด็นเรื่องการก่อการร้ายเป็นความสำคัญสูงสุดของวาระแห่งชาติของสหรัฐอเมริกา จึงอาจกล่าวได้ว่าเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญในการดำเนินนโยบายต่างประเทศด้านความมั่นคงของสหรัฐอเมริกา ผู้เขียนยังได้วิเคราะห์สาเหตุของการที่สหรัฐอเมริกาได้ตกเป็นเป้าโจมตีของกลุ่มผู้ก่อการร้าย โดยเชื่อว่าเป็นผลมาจาก Pax Americana ที่ได้สร้างสภาพแวดล้อมโลกที่อันตรายต่อความมั่นคงของสหรัฐอเมริกาเอง

หนังสือชื่อ *America unbound: The Bush revolution* ของ Ivo H. Daalder และ James M. Lindsay³¹ ได้นำเสนอแนวความคิดที่ว่านโยบายต่างประเทศสหรัฐอเมริกาในช่วงหลังเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 นั้นเป็นเสมือนการปฏิวัติครั้งใหญ่ ซึ่งแม้ว่าตัวผู้นำ คือ George W. Bush จะถูกมองว่าเป็นผู้นำที่ขาดประสบการณ์ด้านการต่างประเทศ แต่แนวทางการดำเนินนโยบายที่ออกมานั้นกลับมีความโดดเด่นและมีลักษณะเฉพาะสูง โดยที่ลักษณะดังกล่าวไม่เพียงปรากฏภายหลังการเกิดเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 เท่านั้น แต่ภายใต้การนำของประธานาธิบดี George W. Bush นโยบายต่างประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีความแตกต่างจากแนวทางเดิมๆ ที่มีมาอยู่ก่อนแล้วอย่างมาก ทั้งนี้แม้ผู้เขียนจะให้ความสำคัญกับปัจจัยภายในประเทศในการกำหนดนโยบายต่างประเทศสหรัฐอเมริกาในช่วงหลังเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 แต่ยังให้ความสำคัญไปที่ตัวผู้นำเป็นหลัก เนื่องจากผู้เขียนเชื่อว่าการปฏิวัติในนโยบายต่างประเทศในยุคนี้เป็นผลมาจากตัวประธานาธิบดีมากกว่ากลุ่มที่ปรึกษารอบตัว อย่างไรก็ตามเขียนเล่มนี้ได้ให้ภูมิหลังที่น่าสนใจเกี่ยวกับทีมที่ปรึกษาที่สำคัญๆ หลายคนในรัฐบาลนี้

³⁰ Charles A. Kupchan, *The end of American era: U.S. foreign policy and the geopolitics of the twenty-first century* (New York: Alfred A. Knopf, 2002).

³¹ Ivo H. Daalder and James M. Lindsay, *America unbound: The Bush revolution in foreign policy* (Washington: Brookings Institution Press, 2003).

หนังสือรวมบทความชื่อ **The use of force: Military power and international politics** ของ Robert J. Art และ Kenneth N. Waltz³² ยังได้กล่าวถึงการแทรกแซงด้วยกำลังทางทหารของประเทศมหาอำนาจในช่วงเวลาต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงของการดำเนินนโยบายในการทำสงครามต่อต้านการก่อการร้าย ซึ่งมีความโดดเด่นในเรื่องของความหลากหลายของแนวความคิดที่ต่างกัน แต่ก็ช่วยในการเสนอความคิดเห็นและข้อโต้แย้งที่แตกต่าง

บทความชื่อ “Requiem for the Bush doctrine” ที่เขียนโดย Andrew J. Bacevich³³ กล่าวถึงมาตรการ preventive war ว่าเป็นการสร้างศัตรูและการเปิดประตูสู่ความขัดแย้งในการเมืองระหว่างประเทศ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อบรรทัดฐานระหว่างประเทศทำให้ประเทศต่างๆ อาจอ้างหลักการดังกล่าวในการสร้างความชอบธรรมในการใช้กำลังกับประเทศที่เป็นศัตรูต่อไปได้ โดยผู้เขียนได้ยกตัวอย่างจากกรณีของอิสราเอลและปาเลสไตน์ที่มีความเป็นไปได้ในการลอกเลียนวิธีการของสหรัฐอเมริกาและนำไปสู่ความขัดแย้งและความรุนแรงต่อไป ยิ่งไปกว่านั้นผู้เขียนยังได้วิจารณ์ความล้มเหลวของวิธีการใช้กำลังทางทหารของสหรัฐอเมริกาในการจัดการปัญหาต่างๆ ในส่วนของความไร้ประสิทธิภาพในการจัดการกับกลุ่มผู้ต่อต้านในพื้นที่

บทความของ Joshua Kurlantzick³⁴ เรื่อง “The decline of American soft power” ที่เน้นการวิพากษ์วิจารณ์หลักการบุขในมุมมองของชาวออสเตรเลียว่านโยบายดังกล่าวเป็นการกระตุ้นกระแสต่อต้านอเมริกา ซึ่งเป็นการทำลายอิทธิพลดั้งเดิมของสหรัฐอเมริกาที่สั่งสมมาในอดีต ทั้งยังกลายเป็นความผิดพลาดครั้งใหญ่ในการดำเนินนโยบายที่ละทิ้งบรรทัดฐานระหว่างประเทศเรื่องหลักพหุภาคีของความมั่นคงร่วมกัน และสถาบันความมั่นคงระหว่างประเทศ โดยได้มีการนำไปเปรียบเทียบกับนโยบายต่างประเทศสหรัฐอเมริกาในสมัยอื่นๆ

นอกจากนี้ยังมีบทความและงานเขียนอื่นๆ ที่เกี่ยวกับนโยบายต่างประเทศสหรัฐอเมริกาหลังเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 อีกเป็นจำนวนมาก แต่ส่วนมากก็มักจะอยู่ในลักษณะและประเด็นที่ค่อนข้างคล้ายคลึงกัน ไม่ว่าจะเป็นการกล่าวถึงผลกระทบของเหตุการณ์ดังกล่าวที่มีต่อนโยบายต่างประเทศสหรัฐอเมริกา โดยมีทั้งฝ่ายที่มองว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในการต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา ส่วนอีกฝ่ายกลับมองว่าเป็นการดำเนินตามนโยบายที่เคยปรากฏมาแล้วในอดีต นอกจากนี้ยังมีความพยายามที่จะอธิบายสาเหตุที่สหรัฐอเมริกาตกเป็นเป้าโจมตีของขบวนการก่อการร้ายและการวิพากษ์วิจารณ์ความเหมาะสมของการดำเนินนโยบายเหล่านั้น เป็นต้น

³² Robert J. Art and Kenneth N. Waltz, **The use of force: Military power and international politics** (New York: Rowman & Littlefield Publishers, 2004).

³³ J. Baecich, “Requiem for the Bush doctrine,” **Current History** (December 2005): 411-417.

³⁴ Joshua Kurlantzick, “The decline of American soft power,” **Current History** (December 2005): 419-424.

1.2.3. กลุ่มอนุรักษนิยมใหม่ในสหรัฐอเมริกา

ในส่วนสุดท้ายในเรื่องของหนังสือ บทความและงานเขียนเกี่ยวกับกลุ่มอนุรักษนิยมใหม่ในสหรัฐอเมริกานั้นก็ค่อนข้างจะมีจำนวนไม่มากนัก แม้ว่าจะเป็นที่กล่าวถึงอย่างกว้างขวาง เนื่องจากงานเขียนส่วนมากจะให้ความสำคัญไปที่ปัจจัยจากภัยคุกคามจากการก่อการร้ายและการทำสงครามต่อต้านการก่อการร้ายในฐานะที่เป็นปัจจัยหลักในการกำหนดและดำเนินนโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาในช่วงหลังเหตุการณ์ 11 กันยายนมากกว่า ทว่าการเขียนและกล่าวถึงบทบาทของกลุ่มอนุรักษนิยมใหม่นั้นส่วนมากจะเขียนถึงเพียงสั้นๆ ดังจะเห็นได้จากงานของ James M. McCormick³⁵ ในหนังสือชื่อ *American foreign policy and process* ที่ได้ให้ภาพรวมกว้างของแนวคิดของกลุ่มอนุรักษนิยมใหม่ในสหรัฐอเมริกาในฐานะที่เป็นแนวความคิดที่มีความสำคัญหลักอย่างหนึ่งในการกำหนดนโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา หรือหนังสือชื่อ *The folly of empire: What George W. Bush could learn from Theodore Roosevelt and Woodrow Wilson* ซึ่งเขียนโดย John B. Judis³⁶ ที่แม้ว่าจะได้กล่าวรวมการทำงานและผลของนโยบายในรัฐบาลของประธานาธิบดี George W. Bush ไว้ร่วมกับกลุ่มอนุรักษนิยมใหม่ แต่ก็ไม่มีการศึกษาหรือเน้นความสำคัญของอิทธิพลของกลุ่มฯ นี้อย่างชัดเจนนัก

หนังสือเกี่ยวกับกลุ่มอนุรักษนิยมใหม่ในสหรัฐอเมริกาไว้อย่างชัดเจนและเป็นระบบที่สุดคือหนังสือของ Stephan Halper ที่เขียนร่วมกับ Jonathan Clarke³⁷ ชื่อ *America alone: The neo-conservatives and the global order* ซึ่งได้ให้ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับกลุ่มอนุรักษนิยมใหม่ไว้อย่างค่อนข้างชัดเจน โดยผู้เขียนได้ตั้งข้อสังเกตไว้ว่าผลจากเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 และความด้อยประสิทธิภาพด้านการต่างประเทศของผู้นำเป็นส่วนสำคัญในการสร้างความหวาดกลัวในสังคมสหรัฐอเมริกาและตัวนโยบายต่างประเทศเอง จนส่งผลให้เกิดการครอบงำของกลุ่มอิทธิพลทางการเมืองบางกลุ่ม ซึ่งก็คือกลุ่มอนุรักษนิยมใหม่ อย่างไรก็ตามผู้เขียนได้พิจารณาและให้ความสำคัญกับความล้มเหลวของแนวทางการดำเนินนโยบายของกลุ่มอนุรักษนิยมใหม่มากกว่าที่จะอธิบายการเข้ามามีอิทธิพลของกลุ่มดังกล่าว

³⁵ James M. McCormick, *American foreign policy and process* (Belmont: Thomson Wadsworth, 2005).

³⁶ John B. Judis, *The folly of Empire: What George W. Bush could learn from Theodore Roosevelt and Woodrow Wilson* (New York: A Lisa Drew Book/Scribner, 2004).

³⁷ Stephan Halper and Jonathan Clarke, *America alone: The neo-conservatives and the global order* (Cambridge: Cambridge University Press, 2004).

สำหรับงานเขียนภาษาไทยที่เกี่ยวกับกลุ่มอนุรักษนิยมใหม่นั้นมีอยู่ค่อนข้างน้อยมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของทฤษฎีหรืออย่างเป็นระบบ เพราะส่วนมากจะเป็นการกล่าวถึงอย่างสั้นๆ ในหนังสือและบทความต่างๆ เช่นในหนังสือของอาจารย์ประทุมพร วัชรเสถียร³⁸ ชื่อเรื่อง โลกร่วมสมัย: ตอบคำถามของคนรุ่นใหม่ ที่ได้กล่าวถึงแนวความคิดของกลุ่มอนุรักษนิยมใหม่ในสหรัฐอเมริกาไว้อย่างคร่าวๆ ส่วนในหนังสือเรื่อง อิริก วิกฤตถาวร? ที่เขียนร่วมกันระหว่างอาจารย์ประทุมพร วัชรเสถียร และอาจารย์ไชยวัฒน์ คำชู³⁹ เน้นการอธิบายอิริกในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ รวมทั้งนโยบายต่างประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีต่ออิริกในช่วงหลังเหตุการณ์ 11 กันยายนด้วย เช่นเดียวกับหนังสือของฉันทิมา อ่องสุรักษ์⁴⁰ ซึ่งได้อธิบายนโยบายต่างประเทศสหรัฐอเมริกาในช่วงของประธานาธิบดี George W. Bush ในเชิงการวิเคราะห์ปัจจัยด้านตัวผู้เป็นหลัก ทั้งนี้หนังสือทั้งสองเล่มนี้ได้สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายต่างประเทศสหรัฐอเมริกาในช่วงเวลาดังกล่าวในลักษณะของภาพรวม โดยมีได้เน้นการศึกษาประเด็นเรื่องกลุ่มอนุรักษนิยมใหม่ไว้อย่างเฉพาะเจาะจง

จะเห็นได้ว่างานเขียนภาษาไทยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นเรื่อง บทบาทของกลุ่มอนุรักษนิยมใหม่ (neoconservatives) ทั้งในลักษณะของแนวความคิดและอิทธิพลที่มีต่อการกำหนดนโยบายในเรื่องของการใช้กำลังทางทหารของสหรัฐอเมริกาในช่วงหลังเหตุการณ์ 11 กันยายนมีไม่มากนัก ส่วนในงานเขียนภาษาอังกฤษนั้นแม้ว่าจะมีการกล่าวถึงกลุ่มอนุรักษนิยมใหม่นี้อยู่บ่อยครั้ง แต่ในการศึกษาถึงอิทธิพลของกลุ่มดังกล่าวอย่างเฉพาะเจาะจงและเป็นระบบนั้นมีอยู่น้อยมากและมักจะอยู่ในลักษณะของบทความสั้นๆ ที่มักจะเป็นการพูดถึงในภาพรวมกว้างๆ ของแนวคิดและบุคคลที่คาดว่าจะเป็นหนึ่งในกลุ่มดังกล่าว รวมไปถึงการวิจารณ์แนวความคิดของกลุ่มอนุรักษนิยมใหม่นี้มากกว่า ดังนั้นการศึกษาในเรื่องบทบาทของกลุ่มอนุรักษนิยมใหม่ (neoconservatives) ที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายในเรื่องของการใช้กำลังทางทหารช่วงหลังเหตุการณ์ 11 กันยายนจึงเป็นเรื่องใหม่ที่ยังไม่มีการศึกษา

³⁸ ประทุมพร วัชรเสถียร, โลกร่วมสมัย: ตอบคำถามของคนรุ่นใหม่ (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ปาเจรา, 2548).

³⁹ ประทุมพร วัชรเสถียร และ ไชยวัฒน์ คำชู, อิริก วิกฤตถาวร? (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อมรินทร์, 2546).

⁴⁰ ฉันทิมา อ่องสุรักษ์, นโยบายต่างประเทศสหรัฐอเมริกา 2001-2004: หลักการบุช Bush Doctrine (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548).

1.3. วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบนโยบายต่างประเทศสหรัฐอเมริกาเรื่องการแทรกแซงด้วยกำลังทหารช่วงก่อนและหลังเหตุการณ์ 9/11
2. เพื่อสร้างความเข้าใจต่อปัจจัยภายในประเทศที่ส่งอิทธิพลต่อนโยบายต่างประเทศเรื่องการแทรกแซงของสหรัฐอเมริกาในช่วงดังกล่าว โดยให้ความสำคัญกับกลุ่มอนุรักษนิยมใหม่ (neoconservatives)
3. เพื่อให้ทราบถึงต้นกำเนิดความคิด หลักการและแนวทางปฏิบัติของกลุ่มอนุรักษนิยมใหม่ที่มีต่อนโยบายต่างประเทศสหรัฐอเมริกาในเรื่องการแทรกแซงตั้งแต่ในอดีตจนถึงช่วงหลังเหตุการณ์ 9/11
4. เพื่อวิเคราะห์บทบาทและอิทธิพลของกลุ่มอนุรักษนิยมใหม่ (neoconservatives) ที่มีต่อการกำหนดนโยบายเหล่านั้นทั้งในช่วงก่อนและหลังเหตุการณ์ 9/11

1.4. ขอบเขตการศึกษา

งานวิจัยฉบับนี้เน้นการศึกษา ปัจจัยภายในประเทศที่มีส่วนสำคัญในการกำหนดนโยบายต่างประเทศเรื่องการตัดสินใจใช้กำลังเข้าแทรกแซงประเทศต่างๆ ของสหรัฐอเมริกา โดยเน้นไปที่บทบาทของกลุ่มอนุรักษนิยมใหม่ในช่วงรัฐบาลภายใต้การนำของประธานาธิบดี George W. Bush ปี ค.ศ. 2001- 2005 ถึงกระนั้นในส่วนการศึกษาเชิงประวัติศาสตร์ถึงบทบาทอิทธิพลของกลุ่มดังกล่าวในอดีตนั้นจะอยู่ในขอบเขตระยะเวลาช่วงสงครามเย็นเป็นต้นมา เพื่อเปรียบเทียบให้เห็นความต่อเนื่องของความพยายามของกลุ่มดังกล่าวในการกำหนดนโยบายเรื่องการแทรกแซงของสหรัฐอเมริกาในพื้นที่ต่างๆ ซึ่งจะเน้นไปที่นโยบายต่างประเทศสหรัฐอเมริกาในเรื่องของการใช้กำลังทางทหารเข้าแทรกแซงหลังเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001

1.5. คำนิยามเชิงปฏิบัติการ

1. การแทรกแซงด้วยกำลังทหารหรือการใช้กำลังทางทหารในการแทรกแซง เป็นคำที่แปลมาจากคำในภาษาอังกฤษที่ว่า military intervention ซึ่งหมายถึงการที่ประเทศหรือกลุ่มประเทศใดประเทศหนึ่งส่งกำลังทางทหารข้ามเขตแดนเข้าไปในพรมแดนของประเทศอื่น โดยมีจุดประสงค์ในการบีบให้ประเทศนั้นๆ กระทำหรือละเว้นการกระทำใดการกระทำหนึ่ง โดยเมื่อประสบความสำเร็จแล้วประเทศหรือกลุ่มประเทศนั้นๆ จะถอนกำลังออกไป อนึ่งการใช้กำลังดังกล่าวจะต้องไม่มีจุดมุ่งหมาย

ในการยึดครองหรือแย่งชิงดินแดน⁴¹ เรื่องการแทรกแซงด้วยกำลังทางทหารนั้นยังมีลักษณะปลีกย่อยลงไปอีกตามวัตถุประสงค์ของการแทรกแซงเหล่านั้น ไม่ว่าจะเป็นการแทรกแซงด้วยเหตุผลด้านมนุษยธรรม (humanitarian intervention) ที่หมายถึง การใช้กำลังด้านการทหารข้ามเส้นเขตแดนของรัฐ โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือการปกป้องหรือยุติปัญหาการใช้ความรุนแรงหรือการล่วงละเมิดต่อสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานของประชาชนในรัฐเป้าหมายที่ไม่ใช่ประชาชนของรัฐที่ดำเนินการแทรกแซง⁴² หรือแม้กระทั่งการแทรกแซงด้วยกำลังทางทหารเพื่อการป้องกันตัว (preventive intervention) ซึ่งเป็นการใช้อำนาจของสหรัฐอเมริกาในการใช้กำลังเข้าโจมตีอัฟกานิสถานและอิรัก เพื่อเป็นการป้องกันตัวและรักษาความมั่นคงของสหรัฐอเมริกาจากภัยคุกคามของกลุ่มผู้ก่อการร้าย

2. การก่อการร้าย (terrorism) คือ การที่บุคคลหรือกลุ่มคนที่ต้องการประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งใช้การกระทำรุนแรงเพื่อสนองต่อจุดประสงค์หรือผลประโยชน์ทางการเมืองที่ตนต้องการ⁴³ โดยที่วิธีการเหล่านั้นมักจะมี ความรุนแรงและไม่แบ่งแยกพลเมืองทั่วไปออกจากเป้าหมายที่เป็นทางการในการก่อการของตน นอกจากนี้จากการที่กลุ่มผู้ก่อการร้ายเป็นตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐจึงสามารถก่อการได้ทั้งในลักษณะข้ามชาติและท้องถิ่น

3. หลักการบุช (Bush Doctrine) คือ ทางเลือกหนึ่งในการกำหนดนโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาเพื่อตอบโต้ขบวนการต่อต้านการก่อการร้ายที่ต่อมากลายเป็นยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติของสหรัฐอเมริกาในเวลาต่อมา ซึ่งเนื้อหาของหลักการประกอบด้วย 5 ส่วนสำคัญ⁴⁴ คือ

1. เนื่องจากสหรัฐอเมริกาทะหนักว่ากำลังเผชิญอยู่กับภัยชนิดใหม่อย่างการก่อการร้ายระหว่างประเทศ (international terrorism) สหรัฐอเมริกาจึงมีความจำเป็นที่จะปรับนโยบายในส่วนของ การต่อสู้ ป้องกันและทำลายเครือข่ายการก่อการร้ายทั่วโลก โดยได้มีการแบ่งโลกออกเป็น 2 ซีก โดยที่ซีกหนึ่งคือสหรัฐอเมริกาเป็นผู้นำอารยธรรมตะวันตก ทั้งในเรื่องของเสรีภาพ ระบอบทุนนิยม การค้าเสรี ระบอบประชาธิปไตย เป็นต้น ในขณะที่อีกซีกหนึ่งเป็นกลุ่มศัตรูของสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มมุสลิมที่พยายามขจัดอิทธิพลของสหรัฐอเมริกาในตะวันออก

⁴¹ Robert J. Art and Kenneth N. Waltz, *The use of force: Military power and international politics* (New York: Rowman & Littlefield Publishers, 2004).

⁴² J. L. Holzgrefe, "The humanitarian intervention debate" in *Humanitarian intervention: Ethical, legal, and political dilemmas*, eds. J. L. Holzgrefe and Robert O. Keohane (Cambridge: Cambridge University Press, 2003), p. 18.

⁴³ ประทุมพร วัชรเสถียร, *โลกร่วมสมัย: ตอบคำถามของคนรุ่นใหม่*, หน้า 175.

⁴⁴ สรุปความจาก ฉันทิมา อ่องสุวัฑฒ์, *นโยบายต่างประเทศสหรัฐอเมริกา 2001-2004: หลักการบุช Bush Doctrine*, หน้า 191 และ ประทุมพร วัชรเสถียร และ ไชยวัฒน์ คำชู, *อิรัก วิกฤตถาวร?*, หน้า 170-172.

กลาง อย่างกลุ่มอัลกออิดะห์ (al-Qaeda) รวมถึงรัฐที่สนับสนุนกลุ่มดังกล่าวและ/หรือรัฐที่สหรัฐอเมริกาถือว่าสนับสนุนกลุ่มเหล่านี้ นอกจากนี้สหรัฐอเมริกาได้ขนานนามสมาชิกในโลกซีกนี้ว่าผู้ก่อการร้ายและผู้สนับสนุน ซึ่งในฝ่ายหลังก็จะต้องรับโทษเสมือนเป็นผู้ก่อการร้ายเช่นกัน การระบุเจาะจงศัตรูเป้าหมายในส่วนผู้สนับสนุนการก่อการร้ายและมีพฤติกรรมที่ทำลายต่ออำนาจของสหรัฐอเมริกาและ/หรือกำลังพัฒนาสังคมนิยมที่มีอำนาจทำลายล้างสูงโดยเรียกกลุ่มประเทศนี้ว่า “แกนแห่งความชั่วร้าย” (axis of evil) อันประกอบด้วยอิรัก อิหร่านและเกาหลีเหนือ

2. สหรัฐอเมริกาตระหนักในศักยภาพทางการทหารสูงสุดของตนและสหรัฐอเมริกาเองก็ตั้งใจที่จะคงสถานภาพมหาอำนาจทางการทหารสูงสุดนี้เอาไว้ มิให้มีภัยคุกคามหรือสิ่งทำลายใดมาลั่นคลอนได้ โดยสหรัฐอเมริกาพร้อมที่จะใช้กำลังทางทหารเพื่อจัดการกับภัยคุกคามนั้นๆ อย่างเต็มกำลัง
3. จากการตีความภัยคุกคามจากการโจมตีที่แตกต่างไปจากเดิม สหรัฐอเมริกาจึงต้องตอบโต้ภัยรูปแบบใหม่ในลักษณะของการชิงลงมือก่อนเพื่อตัดกำลังศัตรู ซึ่งเป็นผลมาจากความจำเป็นในการป้องกันตนเองจากภัยที่คาดว่าจะต้องเกิดขึ้นอย่างแน่นอน (imminent threat) ซึ่งถือเป็นการอ้างสิทธิป้องกันตัวและความชอบธรรมในการลงมือจัดการทำนองตัดไฟแต่ต้นลมหรือการชิงลงมือก่อนกับภัยอันตรายที่สหรัฐอเมริกามองว่ากำลังก่อตัวและเห็นว่าจะไม่อาจรอให้ก่อตัวสำเร็จจนกลายเป็นภัยคุกคามต่อสหรัฐอเมริกายุคหลัง
4. ในการตอบโต้ภัยคุกคาม ไม่ว่าจะด้วยวิธีการใด สหรัฐอเมริกาอาจเลือกตัดสินใจในกระทำการณ์เพียงฝ่ายเดียวได้ โดยถือว่าการกระทำนั้นเป็นปฏิบัติการที่ถูกต้องตามกฎหมายและมีความชอบธรรม
5. สหรัฐอเมริกามีความมุ่งมั่นที่จะสร้างโลกที่ดีและปลอดภัยมากขึ้น โดยจะสนับสนุนการปกครองในระบบประชาธิปไตยอย่างเต็มที่

4. **หลักการชิงโจมตีก่อน (military preemption)** เป็นคำปราศรัยหนึ่งในหลักการบุช ณ โรงเรียนนายร้อยทหารบกเวสต์พอยต์ เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน ค.ศ. 2001 ซึ่งได้กล่าวถึงภารกิจในการต่อสู้เพื่อสันติภาพและความมั่นคงของสหรัฐอเมริกาที่ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ส่วน คือ 1) การต่อสู้เพื่อปกป้องสันติภาพจากการคุกคามของผู้ก่อการร้ายและทรราช 2) การต่อสู้เพื่อขยายวงเขตสันติภาพที่ดีในหมู่มหาอำนาจ และ 3) การต่อสู้เพื่อขยายวงเขตสันติภาพด้วยการสนับสนุนส่งเสริมให้มีสังคมเปิดที่เป็นเสรีในทุกทวีป ทั้งนี้ภารกิจทั้งสามส่วนไม่เพียงเป็นแค่โอกาสของสหรัฐอเมริกาเท่านั้น หากแต่เป็นหน้าที่ของสหรัฐอเมริกาเองด้วย นอกจากนี้ส่วนที่สำคัญที่สุดในคำปราศรัยนี้คือการที่ประธานาธิบดี George W. Bush ได้ประกาศออกมาอย่างชัดเจนว่า สหรัฐอเมริกาจะไม่ลังเลใน

การจัดการกับภัยคุกคามต่างๆ ก่อนที่ภัยเหล่านั้นจะสามารถพัฒนาศักยภาพของตนจนบั่นทอนและเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของสหรัฐอเมริกาได้ ซึ่งสหรัฐอเมริกามีสิทธิอันชอบธรรมต่อการใช้กำลังดังกล่าว เนื่องจากเป็นการป้องกันตัวของสหรัฐอเมริกา

5. การกระทำการณฝ่ายเดียว (unilateralism) คือ การกระทำ การประกาศนโยบายหรือ การปฏิบัติการอย่างใดอย่างหนึ่งฝ่ายเดียว⁴⁵

6. อาวุธที่มีอำนาจในการทำลายล้างสูง (weapon of mass destruction: WMD) ได้แก่ อาวุธเคมี อาวุธชีวภาพและอาวุธนิวเคลียร์ รวมไปถึงพาหนะนำส่งอาวุธเหล่านั้นด้วยเช่นกัน กล่าวคือ อาวุธเคมี (chemical weapons-CW) คืออาวุธที่มีส่วนผสมของสารเคมีที่มีอันตรายและส่งผลในการทำลายล้างในวงกว้าง เช่น วิเอ็กซ์ 14, แก๊สมัสตาร์ด, ซาริน และตาบูน ส่วนอาวุธชีวภาพ (biological weapons-BW) คืออาวุธที่ประกอบไปด้วยส่วนผสมของเชื้อโรคต่างที่สามารถกระจายในวงกว้าง ทั้งในลักษณะของโรคติดต่อและการแพร่กระจาย เช่น แอนแทรกซ์, โบทูลินัมท็อกซิน, ไรซิน และแอฟลาท็อกซิน ในขณะที่อาวุธนิวเคลียร์ (nuclear weapons-NW) คืออาวุธปรมาณูที่มีขีดทำลายล้างสูงสุดและส่งผลกระทบอย่างร้ายแรงในระยะยาว⁴⁶ อย่างไรก็ตามอาวุธทั้งสามชนิดนี้ไม่สามารถแบ่งแยกพลเรือนออกจากเป้าหมายทางการทหารได้ ทั้งยังไม่สามารถควบคุมพื้นที่ในการโจมตีที่แน่นอนได้ ดังนั้นประชาสังคมโลกจึงเห็นพ้องที่จะหลีกเลี่ยงการพัฒนาและการใช้อาวุธเหล่านั้นให้มากที่สุด

7. กลุ่มอนุรักษนิยมใหม่ (neoconservative) หมายถึงกลุ่มอุดมการณ์ทางการเมืองที่มีทัศนคติและความเชื่อทางการเมืองในลักษณะเฉพาะ กล่าวคือให้ความสำคัญกับนโยบายด้านการทหารในการสร้างและธำรงไว้ซึ่งศักยภาพทางทหารสูงสุดของสหรัฐอเมริกา การใช้กำลังทหารในการดำเนินนโยบายต่างประเทศ (โดยไม่มองว่าเป็นทางเลือกสุดท้ายเท่านั้น) รวมไปถึงการลดความสำคัญของการดำเนินนโยบายแบบพหุภาคี การดำเนินการทางการทูตที่ล่าช้า มาตรการคว่ำบาตรที่ไม่ก่อให้เกิดผลทางการเมืองและความร่วมมือกับองค์กรระหว่างประเทศที่ทำให้ประเทศเสียประโยชน์ ในช่วงแรกของการใช้นิยามคำว่าอนุรักษนิยมใหม่นั้นมีจุดประสงค์คือการสร้างความแตกต่างระหว่างกลุ่มอนุรักษนิยม (conservatives) ทางยุโรปและกลุ่มอนุรักษนิยมทางฝั่งสหรัฐอเมริกาที่มีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตามในเวลาต่อมาคำว่าอนุรักษนิยมใหม่หรือนีโอคอนเซอร์เวทีฟนี้ได้ถูกนำไปใช้อธิบายกลุ่มความคิดทางการเมืองในศตวรรษที่ 60 ซึ่งแยกตัวจากแนวคิดอนุรักษนิยมแบบฝ่ายซ้ายและหันมาสนับสนุนการดำเนินนโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์ในสมัยสงครามเย็นที่อิงกับการใช้กำลังทางทหารและการดำเนินนโยบายต่างประเทศเชิงรุกที่มีความแข็งกร้าวมากกว่าการเจรจา ทำสนธิสัญญาและการลดอาวุธ ซึ่งกลุ่มอนุรักษนิยมใหม่นี้มองว่าเป็นการสร้างภัยคุกคามให้กับ

⁴⁵ หนังสือคำศัพท์-คำย่อทางการทูต สถาบันการต่างประเทศ ก.ต.[Online]. (n.d.). แหล่งที่มา:

<http://www.mfa.go.th/web/856.php?code=u> [2005, December 9]

⁴⁶ ประทุมพร วัชรเสถียร และ ไชยวัฒน์ คำชู, อธิปไตย วิถีการทูต, หน้า 342-344.

ประเทศมากกว่าจะเป็นการนำมาซึ่งสันติภาพและความมั่นคง ทั้งนี้และทั้งนั้นเมื่อสงครามเย็นสิ้นสุดลงไปพร้อมๆ กับการล่มสลายของสหภาพโซเวียต แนวคิดของกลุ่มอนุรักษนิยมใหม่ก็แตกออกเป็นสองฝ่าย คือฝ่ายแรกที่เรียกร้องให้สหรัฐอเมริกากลับมาใช้นโยบายโดดเดี่ยวตัวเองเช่นเดิม เนื่องจากโลกปราศจากภัยคุกคามต่อความมั่นคงที่ร้ายแรงแล้ว กระนั้นกลุ่มอนุรักษนิยมใหม่รุ่นใหม่ๆ กลับมองว่าการที่สหภาพโซเวียตล่มสลายลงได้ส่งผลให้สหรัฐอเมริกากลายเป็นประเทศมหาอำนาจสูงสุดที่มีความเหนือกว่าประเทศอื่นใดในทุกๆ ด้าน สหรัฐอเมริกาจึงควรใช้ความได้เปรียบนั้นให้เป็นประโยชน์ โดยสหรัฐอเมริกาไม่ควรลดความสำคัญของนโยบายด้านการทหารลง แต่ควรที่จะพัฒนาศักยภาพทางการทหารอย่างต่อเนื่องเพื่อรักษาสถานภาพประเทศมหาอำนาจเดิมไว้และนำอำนาจนั้นมาใช้สร้างสันติภาพและเสรีภาพ ทั้งทางทหารเมือง (ประชาธิปไตย) และเศรษฐกิจ (เศรษฐกิจแบบเสรีนิยม) ในโลก ซึ่งเป็นภาระหน้าที่ของประเทศมหาอำนาจที่สหรัฐอเมริกาคควรรับผิดชอบ โดยการใช้จ่ายทางทหารนั้นต้องพิจารณาจากปัจจัยด้านยุทธศาสตร์เป็นสำคัญ สำหรับบทบาททางการเมืองของกลุ่มอนุรักษนิยมใหม่นั้นเริ่มขึ้นตั้งแต่สมัยทศวรรษที่ 1970 และมีความโดดเด่นมากขึ้นในช่วงรัฐบาลประธานาธิบดี Ronald Reagan ก่อนจะค่อยๆ ลดความสำคัญลงไป จนกระทั่งกลับมามีบทบาทเด่นชัดอีกครั้งในช่วงของประธานาธิบดี George W. Bush ในการตัดสินใจใช้กำลังทางทหารเข้าแทรกแซงในอัฟกานิสถานและอิรักตามแนวทางการทำสงครามต่อต้านการก่อการร้าย (war on terror)

1.6. กรอบความคิดที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษาเรื่องนโยบายต่างประเทศสหรัฐอเมริกาครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงปัจจัยผลักดันที่นำไปสู่การตัดสินใจใช้กำลังทางทหารเข้าแทรกแซงประเทศอัฟกานิสถานและอิรักภายหลังเหตุการณ์ 9/11 โดยมีประเด็นสำคัญคือ การแทรกแซงด้วยกำลังทางทหาร ซึ่งปฏิบัติการที่เกิดขึ้นทั้งสองครั้งไม่ได้เป็นผลมาจากปัจจัยภายนอกประเทศเพียงอย่างเดียวเท่านั้น หากแต่ปัจจัยภายในประเทศก็เป็นตัวผลักดันสำคัญในการกำหนดนโยบายต่างประเทศเรื่องการแทรกแซงด้วยกำลังทหารของสหรัฐอเมริกา ในช่วงหลังเหตุการณ์ 11 กันยายนเช่นกัน ทั้งนี้ไม่ได้ปฏิเสธว่าผลจากเหตุการณ์ 9/11 นั้นเป็นหนึ่งในเหตุผลหลักที่นำไปสู่ความเปลี่ยนแปลงในนโยบายเรื่องการใช้กำลังทางทหารดังกล่าว เนื่องจากในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้พิจารณาผลจากเหตุการณ์ 11 กันยายนนั้นว่าเป็นเสมือน external stimuli ที่ส่งผลกระทบต่อความเปลี่ยนแปลงภายในประเทศหลายด้านที่ตามมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเปลี่ยนแปลงในส่วนของ “ความคิด” ที่เป็นตัวกำหนด “ท่าที” ของสหรัฐอเมริกาที่สะท้อนผ่านนโยบายต่างประเทศของตนภายหลังเหตุการณ์ดังกล่าว

การศึกษานี้ให้ความสำคัญไปที่บทบาทของกลุ่มอนุรักษนิยมใหม่ (neoconservatives) ที่มีต่อกระบวนการกำหนดนโยบายต่างประเทศเรื่องการแทรกแซงด้วยกำลังทางทหาร ซึ่งกรอบความคิดที่จะสามารถนำมาใช้อธิบายปรากฏการณ์ที่จะศึกษานี้ได้นั้นคือกรอบความคิดตามแนวทาง ideational approach คือแนวคิดที่เชื่อว่า ปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่มีต่อการกำหนดนโยบายต่างประเทศนั้นเป็นผลมาจากกระบวนการทางความคิด (ideas) ที่มีอิทธิพลเหนือตัวนโยบายที่ปรากฏออกมา⁴⁷ ดังที่ Max Weber ตันกำเนิดของแนวคิดเชิง ideational approach ได้เสนอไว้ว่า ความคิด (ideas) เปรียบเสมือน switchmen ที่ไม่เพียงแต่กำหนดทิศทางในการเดินทาง แต่ยังกำหนดจุดหมายปลายทางของมนุษย์ไว้เช่นเดียวกัน ซึ่งนโยบายต่างๆ ก็ล้วนแต่ตกอยู่ใต้อิทธิพลของความคิด⁴⁸ สำหรับแนวคิดแบบ ideational approach นั้นได้มีแนวคิดและแบบแผนที่แตกแขนงออกมากันอย่างหลากหลาย*

ทั้งนี้เป็นที่ทราบกันดีว่านโยบายต่างประเทศนั้นไม่ได้เกิดขึ้นมาในสุญญากาศ หากแต่เป็นผลมาจากปัจจัยหลายๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยทางการเมือง ปัจจัยทางด้านสังคม ปัจจัยด้านตัวผู้นำ ปัจจัยด้านภูมิศาสตร์หรือแม้แต่ปัจจัยด้านประวัติศาสตร์ ซึ่งล้วนแต่เป็นปัจจัยแวดล้อมจากสภาวะภายในประเทศ อย่างไรก็ตามในการกำหนดนโยบายนั้นมักมีกลุ่มคนบางกลุ่มที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางนโยบายให้เป็นไปในลักษณะที่ตนต้องการได้ ไม่ว่าจะเป็น กลุ่มผู้กำหนดนโยบายที่เป็นทางการ ซึ่งโดยทั่วไปได้แก่ฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารที่มีบทบาทในการเตรียมร่างนโยบาย หรือกลุ่มที่ปรึกษาทางการเมืองที่มีส่วนสำคัญในการให้คำปรึกษา ชี้แนะและให้ความช่วยเหลือในการกำหนดนโยบาย โดยที่ร่างนโยบายเหล่านั้นมักจะได้รับอิทธิพลจากแนวความคิดและความเชื่อและกลุ่มคนทั้งสองกลุ่มโดยตรง นอกจากนี้ผู้กำหนดนโยบายและที่ปรึกษาทางการเมืองแล้วยังมีกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ ที่พยายามเข้ามาผลักดันนโยบายต่างๆ ให้สอดคล้องกับผลประโยชน์

⁴⁷ Judith Goldstein and Robert O. Keohane, "Ideas and foreign policy: An analytical framework," in *Ideas and foreign policy: Beliefs, institutions and political change* (Ithaca: Cornell University Press, 1993), p. 3.

⁴⁸ Max Weber, "The social psychology of the world religions," in *From Max Weber: Essays in sociology*, eds. H. H. Gerth and C. Wright Mills (New York: Oxford University Press, 1958), p. 280.

* แม้ว่าจะเป็นการศึกษาในเรื่องบทบาทของความคิด (ideas) ที่มีต่อความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่ปรากฏอยู่ในรูปของนโยบายเหมือนกัน หากแต่แนวทาง constructivist approach และ ideational approach นั้นมีข้อแตกต่างกันอย่างมากด้วยเหตุที่ว่า constructivists เชื่อว่าความคิดและความเชื่อนั้นควรจะมีผลสำคัญเหนือการอธิบายตามแนวคิดเรื่องกลุ่มผลประโยชน์ ในขณะที่ ideational approach กลับมองว่าแนวคิดเรื่องอิทธิพลทางความคิดและเรื่องกลุ่มผลประโยชน์นั้นต่างก็มีความสำคัญมากพอๆ กันในการอธิบายความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่เกิดขึ้น

และเป้าหมายของกลุ่มของตน⁴⁹ ซึ่งข้อเท็จจริงในประเด็นนี้ก็สามารรถนำมาใช้อธิบายความสำคัญของกลุ่มบางกลุ่มที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบาย ไม่เว้นแม้กระทั่งนโยบายต่างประเทศได้เป็นอย่างดี

ปัจจัยภายในประเทศที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายต่างประเทศนั้นแม้ว่าจะสามารถแยกย่อยได้หลากหลายประเภทดังที่กล่าวไว้ข้างต้น แต่การจำแนกตามลักษณะเฉพาะของแรงผลักดันเหล่านั้นสามารถแยกออกได้สองประเภทใหญ่ๆ คือ material factors และ ideational factors⁵⁰ ในส่วนปัจจัยในลักษณะของ material factors นั้นมักจะถูกนำมาใช้เพื่ออธิบายรูปแบบของปัจจัยนำเข้าที่อยู่ภายใต้แบบโครงสร้างเรื่องอำนาจและผลประโยชน์ (interest- and power-based models)⁵¹ โดยแนวความคิดในลักษณะนี้ถูกจัดอยู่ในประเภทของกลุ่มเสรีนิยมใหม่ (neoliberalism) ซึ่งให้ความสำคัญกับกลุ่มผลประโยชน์ (organized interest groups) ที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการกำหนดนโยบาย โดยมีวิธีการในการใช้อำนาจและความได้เปรียบของกลุ่มตนที่หลากหลาย ทั้งการกดดัน การต่อรอง การใช้ประโยชน์จากฐานเสียงผู้มีสิทธิเลือกตั้ง การให้เงินอุดหนุน การลอบบี้ เพื่อบีบให้กลุ่มผู้กำหนดนโยบายที่สอดคล้องต่อกลุ่มผลประโยชน์ของตน⁵² กลุ่มผลประโยชน์เหล่านี้มีทั้งในลักษณะของกลุ่มทางธุรกิจ กลุ่มทุน กลุ่มแรงงานและกลุ่มวิชาชีพต่างๆ

อย่างไรก็ตามในส่วนของปัจจัยแบบ ideational factors นั้นอยู่ในการศึกษาตามแนวคิด constructivism ซึ่งมีความเชื่อว่าความคิด (ideas) เป็นหนึ่งในตัวแปรสำคัญของการกำหนดนโยบาย ซึ่งสามารถนำมาใช้เพื่ออธิบายพฤติกรรมและนโยบายของรัฐได้เป็นอย่างดี เนื่องจากความคิดเป็นตัวกำหนดการรับรู้ (perception) มุมมอง ความเชื่อและความรู้ของผู้กำหนดนโยบาย การวิเคราะห์นโยบายในด้านปัจจัยทางด้านความคิดนี้จึงให้ความสำคัญกับความคิดที่มีอิทธิพลต่อกลุ่มผู้กำหนดนโยบาย ซึ่งส่งผลต่อตัวนโยบายที่ออกมาเป็นหลัก⁵³ อย่างไรก็ตามการที่จะศึกษาถึงบทบาทและอิทธิพลทางความคิดของแนวคิดต่างๆ ที่มีต่อความเปลี่ยนแปลงในนโยบายต่างๆ นั้นไม่ได้จำกัดอยู่ที่ปัจจัยภายในประเทศเท่านั้น หากยังมีความจำเป็นที่จะต้องพิจารณาถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างความคิด

⁴⁹ P.A. Reynolds, "Influences on foreign policy-making: The domestic environment," in *An introduction to international relations* (Essex: Longman Group, 1994), pp. 54-63.

⁵⁰ Muthiah Alagappa, "Asian practice of security: Key features and explanations," in *Asian security practice: Material and ideational influences* (Stanford: Stanford University Press, 1998), pp. 652-657.

⁵¹ John Kurt Jacobsen, "Much ado about ideas: The cognitive factor in economic policy," *World Politics* (1995): 283-310.

⁵² Robert Keohane, *After hegemony: Cooperation and discord in the world political economy*. (Princeton: Princeton University Press, 1984).

⁵³ Alagappa, "Asian practice of security: Key features and explanations," p. 653.

สถาบันทางการเมืองและระบบโครงสร้างระหว่างรัฐประกอบกันไป⁵⁴ เนื่องจากในหลายๆ ครั้งแนวคิดที่มีอิทธิพลเหนือการกำหนดนโยบายนั้นเป็นผลมาจากแรงกดดันจากระบบโครงสร้างระหว่างประเทศ ดังจะเห็นได้จากนโยบายด้านเศรษฐกิจและการเงินต่างๆ หรือแม้กระทั่งจากนักคิด นักวิชาการจากแวดวงต่างประเทศที่มีผลงานแนวคิดอันเป็นที่ยอมรับในระดับโลกจนนำมาสู่การประยุกต์ใช้เป็นนโยบายในที่สุด ดังจะเห็นได้จากกรณีของนโยบายด้านการเงินและเศรษฐกิจของยุโรปหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่ตกอยู่ใต้อิทธิพลของแนวคิด Keynesianism ด้วยเหตุนี้จึงอาจกล่าวได้ว่าปัจจัยทางความคิดเป็นตัวกำหนดรูปแบบและทิศทางของนโยบายนั้นเป็นผลสืบเนื่องมาจากสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกประเทศประกอบกัน

ดังนั้นการศึกษาถึงที่มาทางความคิดและฐานความรู้ที่ส่งอิทธิพลต่อนโยบายจึงมีความสำคัญอย่างมากในการวิเคราะห์นโยบายต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงหลายปีที่ผ่านมาที่มีบทความและงานวิจัยในสาขาการเมืองเปรียบเทียบและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศจำนวนมากที่เน้นการศึกษาไปที่องค์ความรู้ (knowledge) และแนวคิด (ideas) ว่าเป็นพลวัตสำคัญต่อความเปลี่ยนแปลงในการเมืองและนโยบายทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ⁵⁵ อย่างไรก็ตาม ideational approach นั้นยังมีความไม่แน่นอนในส่วนของรูปแบบในการศึกษา เนื่องด้วยการศึกษาเรื่องกระบวนการทางความคิดและความเชื่ออันมีความซับซ้อนและยากที่จะพิสูจน์ด้วยหลักฐานที่เป็นรูปธรรมที่ขัดแย้งด้วยหลักการทางวิทยาศาสตร์ได้ นอกจากนี้ยังมีความเหลื่อมล้ำกับแนวความคิดสาขาอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นทางจิตวิทยาในด้าน cognitive psychology อย่างเรื่อง perception และ misperception ของ Robert Jervis ในทางรัฐศาสตร์เองการศึกษาเรื่องบทบาทของความคิดนั้นแตกออกมาหลากหลายแนวทางความเชื่อ ซึ่งต่างก็มีแนวทางและสมมติฐานที่ต่างกัน⁵⁶ ยกตัวอย่างจากการศึกษาเชิงสถิติ (statistic) เชิงสถาบัน (institutional) และเชิงสัญลักษณ์ (symbolic) ในงานวิจัยชิ้นนี้เลือกใช้แนวคิดตามการศึกษาเชิงโครงสร้าง โดยมองว่าบทบาทของความคิด (ideas) ที่มีต่อความเปลี่ยนแปลงในทางการเมืองนั้นสามารถพิจารณาได้อย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพมากที่สุดผ่านกระบวนการด้านสถาบัน

ดังที่กล่าวไว้ข้างต้นว่าการศึกษาดังกล่าวถึงอิทธิพลของกลุ่มอนุรักษ์นิยมใหม่ที่เป็นปัจจัยผลักดันสำคัญต่อการกำหนดนโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาหลังเหตุการณ์ 11 กันยายนนั้นสามารถพิจารณาได้ทั้งจากในฐานะของกลุ่มผลประโยชน์ที่เป็น material factors และกลุ่มทางความคิดที่เป็น ideational factors โดยที่ทั้งสองแนวความคิดนั้นต่างฝ่ายก็มีความสำคัญในการอธิบายความ

⁵⁴ Jeffrey T. Checkel, *Ideas and international political change: Soviet/Russian behavior and the end of the cold war* (New York: Vali-Ballou Press, 1997), p. xi.

⁵⁵ Ibid., p. 3.

⁵⁶ Albert S. Yee, "The causal effects of ideas on policies," *International Organization*, 50, 1 (Winter 1996): 69-108.

เปลี่ยนแปลงในนโยบายต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องนโยบายด้านความมั่นคงที่มีความซับซ้อนและมักจะอยู่ในรูปของ status quo มากกว่าที่จะมีความยืดหยุ่นตามสถานการณ์ได้อย่างเป็นเหตุเป็นผลและมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามก็ดีขึ้นเนื่องจากการศึกษาในเชิงกลุ่มผลประโยชน์นั้นค่อนข้างจะเป็นการศึกษาที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก อีกทั้งในบางครั้งยังมีความคลุมเครือในการอธิบายปรากฏการณ์ดังกล่าว งานวิจัยในครั้งนี้จึงให้ความสำคัญกับอิทธิพลของกลุ่มอนุรักษ์นิยมใหม่ในฐานะของกลุ่มอิทธิพลทางความคิด โดยใช้แนวคิดเรื่อง ‘epistemic communities’ และแนวคิดเรื่องอิทธิพลทางความคิดตามรูปแบบของ Judith Goldstein และ Robert O. Keohane ซึ่งต่างก็เป็นการวิเคราะห์อิทธิพลทางความคิดที่มีต่อความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในเชิงกลไก (mechanism) มาเป็นกรอบความคิดหลักในการอธิบายบทบาทของกลุ่มอนุรักษ์นิยมใหม่ในการกำหนดนโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาเรื่องการแทรกแซงด้วยกำลังทหารหลังเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001

1.6.1. แนวความคิดเรื่อง ‘epistemic communities’

‘epistemic communities’ เป็นแนวคิดที่มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงและให้ความสำคัญ แต่ ‘epistemic communities’ ที่ยกมาเป็นกรอบความคิดนี้ได้หยิบเอางานของ Peter M. Haas ที่ได้อธิบายลักษณะต่างๆ ของ ‘epistemic communities’ ไว้อย่างชัดเจน ทั้งยังได้รับการยอมรับในแวดวงวิชาการอย่างกว้างขวางอีกด้วย คำนิยามของ ‘epistemic communities’ นั้นได้ถูกนำมาใช้และมีการตีความที่หลากหลาย ซึ่งในอดีตนั้น ‘epistemic communities’ มักจะกินความเฉพาะกลุ่มผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการทางด้านวิทยาศาสตร์มากกว่าที่จะรวมถึงกลุ่ม experts ในสาขาอื่นๆ⁵⁷ อย่างไรก็ตาม สิ่งหนึ่งที่ผูกพันกลุ่ม ‘epistemic communities’ เข้าไว้ด้วยกันคือความเชื่อและความศรัทธาต่อสิ่งหนึ่งๆ รวมไปถึงรูปแบบขององค์ความรู้หรือแนวทางความคิดในลักษณะเฉพาะที่คนกลุ่มนี้มีร่วมกัน ดังที่ Ludwig Fleck ได้เรียกว่าเป็นลักษณะของ “collective thought”⁵⁸ อย่างหนึ่ง

ทั้งนี้แนวความคิดเรื่อง ‘epistemic communities’ นั้นยืนอยู่บนฐานความเชื่อที่ว่า ผลจากการที่การเมืองและปัญหาต่างๆ ทั้งในระดับภายในประเทศและระหว่างประเทศมีความซับซ้อนและความไม่แน่นอนมากขึ้น กลุ่มผู้กำหนดนโยบายจึงได้หันไปให้ความสำคัญกับช่องทางใหม่ในการให้คำแนะนำและที่ปรึกษาด้านการกำหนดนโยบาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาการ

⁵⁷ Burkhart Holzner and John H. Marx, *Knowledge application: The knowledge system in society* (Boston: Allyn & Bacon, 1979), pp. 107-111.

⁵⁸ Ludwig Fleck, *Genesis and development of a scientific fact* (Chicago: University of Chicago Press, 1979) Cited in Peter M. Haas, “Introduction: ‘epistemic communities’ and international policy coordination,” *International Organization*, 46, 1 (Winter 1992): 3.

ที่มีฐานความรู้ในประเด็นเฉพาะด้านมากกว่าผู้กำหนดนโยบายเอง ซึ่งผู้กำหนดนโยบายเองก็หวังพึ่งกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเหล่านี้ว่าจะสามารถแก้ไขและหาทางออกให้กับปัญหา รวมทั้งแนะนำนโยบายที่เหมาะสมได้ ทั้งนี้ Peter M. Haas ได้นิยาม ‘epistemic communities’ ไว้ว่าเป็นเครือข่าย (networks) ของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นที่ยอมรับในความรู้ความสามารถ (recognized professionals) ที่มีอุดมการณ์ ความเชื่อ ค่านิยม หลักการและบรรทัดฐานต่อประเด็นหนึ่งๆ ร่วมกันตามรูปแบบการวิเคราะห์หรือตีความที่กลุ่มสร้างขึ้น โดยไม่จำเป็นต้องมีลักษณะของการรวมกลุ่มที่เป็นทางการ ครอบงำที่ ยังคงมีแนวความคิด ความเชื่อและแนวทางปฏิบัติที่คาดหวังร่วมกัน ยิ่งไปกว่านั้นด้วยความเชี่ยวชาญและความยอมรับของสังคม (และในบางครั้งกลุ่มผู้กำหนดนโยบายเอง) ที่มีต่อเครือข่ายดังกล่าวยังได้เอื้อให้คนกลุ่มนี้สามารถชี้นำความคิดและทิศทางของนโยบายต่างๆ ได้⁵⁹ ในอีกนัยหนึ่งอำนาจการควบคุมเหนือองค์ความรู้และข้อมูลของกลุ่ม ‘epistemic communities’ ที่ส่งผ่านวิธีการต่างๆ ในการแพร่กระจายแนวคิดของตนให้เป็นที่ยอมรับนับได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญอันนำไปสู่ความเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมของรัฐและนโยบาย

‘epistemic communities’ เป็นลักษณะที่เกิดขึ้นพร้อมๆ กับความเติบโตทางด้านความรู้และวิชาการในสังคมตะวันตก ซึ่งไม่เพียงแต่เปิดโอกาสให้กลุ่มคนที่มีความรู้ความสามารถ (แต่ไม่ใช่ นักการเมือง) ได้มีโอกาสในการมีส่วนร่วมกับการกำหนดนโยบายในฐานะของฐานความรู้ หากแต่ยังได้สร้างผู้เชี่ยวชาญในด้านนโยบายใหม่ๆ เพิ่มขึ้น⁶⁰ แม้ว่าจะจะเป็นกลุ่มที่มีอิทธิพลต่อความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองคล้ายกัน หากแต่ ‘epistemic communities’ นั้นมีความแตกต่างจากกลุ่มผลประโยชน์ (interest groups) เนื่องจาก ‘epistemic communities’ ใช้ความเชื่อและความเข้าใจที่มีอยู่ร่วมกันในการกำหนดผลประโยชน์และความคาดหวังต่อนโยบายของกลุ่มตน แต่กลุ่มผลประโยชน์ใช้ผลประโยชน์ของกลุ่มเป็นตัวกำหนดความเชื่อและความเข้าใจในประเด็นต่างๆ ร่วมกัน นอกจากนี้ ‘epistemic communities’ ยังไม่ค่อยให้ความสำคัญกับนโยบายที่ไม่สอดคล้องกับความเชื่อของกลุ่มตน ในขณะที่กลุ่มผลประโยชน์จะทำทุกวิถีทางเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ที่ต้องการ⁶¹ ดังนั้นบทบาทของความคิด (ideas) ที่ ‘epistemic communities’ ได้สร้างขึ้นในการกำหนดทางเลือกของนโยบายต่อกลุ่มผู้กำหนดนโยบาย ยังได้เป็นการสร้างความเชื่อและการยอมรับในความเข้าใจที่ถูกต้องต่อประเด็นหนึ่งๆ ของสังคมอีกด้วย

⁵⁹ Peter M. Haas, “Introduction: ‘epistemic communities’ and international policy coordination,” *International Organization*, 46, 1 (Winter 1992): 1-35.

⁶⁰ Peter M. Haas, “‘epistemic communities’ and the dynamics of international environmental cooperation,” in *Regime theory and international relations*, ed. Volker Rittberger (Oxford: Clarendon Press, 1993), pp. 168-201.

⁶¹ Haas, “Introduction: ‘epistemic communities’ and international policy coordination,” pp. 8-10.

ตามแนวความคิดของ Haas รัฐเองแม้ว่าจะมีทางเลือกในการดำเนินนโยบายของตนหลายด้าน แต่ก็ล้วนแต่อยู่ใต้ข้อจำกัดอย่างแรงกดดันภายในประเทศหรือเงื่อนไขทางด้านโครงสร้างระหว่างรัฐ อย่างไรก็ตามก็ดีในการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับปัจจัยภายในประเทศที่ส่งผลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐนั้นไม่สามารถที่จะละเลยแนวทางที่รัฐได้กำหนดผลประโยชน์ของตน การมองปัญหาที่เผชิญอยู่ของรัฐ รวมถึงทางเลือกต่างๆ ของรัฐในการดำเนินนโยบาย Haas ยังได้กล่าวถึงกลไกที่กลุ่ม 'epistemic communities' ใช้ในการสร้างอิทธิพลของตนต่อกระบวนการดังกล่าวจากความเชื่อมโยงที่กลุ่มดังกล่าวมีต่อผู้กำหนดนโยบายและความสามารถในการควบคุมช่องทางของข้อมูลต่างๆ ผ่านการวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาลและการเสนอแนะแนวทางที่สอดคล้องกับความคิดของกลุ่มตน ซึ่งในที่สุดแล้วจะส่งผลต่อรูปแบบของพฤติกรรมหรือนโยบายใหม่ๆ ของรัฐ⁶² ยกตัวอย่างเช่นนโยบายเกี่ยวกับการค้าระหว่างประเทศในการบริการ การควบคุมอาวุธรวมทั้งนโยบายด้านสิ่งแวดล้อม อันล้วนแล้วแต่เป็นผลมาจากความคิดและอิทธิพลของกลุ่มนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญบางกลุ่ม

โครงสร้างของอิทธิพลทางความคิดของกลุ่ม 'epistemic communities' ที่เปรียบเหมือน entrepreneurs* สำคัญที่มีบทบาทต่อความเปลี่ยนแปลงในนโยบายต่างๆ ตามแนวทางของ Haas นั้นสามารถจำแนกออกเป็น 3 ส่วนใหญ่ๆ ด้วยกัน ในส่วนแรกคือสถานะของความไม่แน่นอน ความไม่มั่นใจ (uncertainties) ที่ครอบงำผู้กำหนดนโยบาย โดยอาจเป็นกรณีของภาวะวิกฤติการณ์หรือสถานะที่ไม่คาดฝันทำให้ข้อมูลของผู้กำหนดนโยบายมีอยู่อาจไม่เพียงพอ ซึ่งได้บีบให้ผู้มีอำนาจในการกำหนดนโยบายต้องไปแสวงหาข้อมูลเบื้องต้นและคำแนะนำต่างๆ ผ่านกลุ่มผู้เชี่ยวชาญหรือกลุ่มนักวิชาการอื่น โดยที่คนกลุ่มนี้ซึ่งมีแนวทางและความเชื่อร่วมกันตามลักษณะเฉพาะของกลุ่มก็จะยิ่งผลักดันแนวความคิดในแบบของตนให้ปรากฏเป็นนโยบายต่อไป ยิ่งคนกลุ่มดังกล่าวมีชื่อเสียงและความยอมรับในแวดวงที่พวกตนเชี่ยวชาญมากเพียงใดก็จะยิ่งตอกย้ำอิทธิพลของความคิดของกลุ่มที่จะมีต่อผู้กำหนดนโยบายอีกด้วย⁶³ สำหรับส่วนที่สองคือการตีความ (interpretation) issue-area หนึ่งๆ ของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่สะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลทางความคิดของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่สามารถนำมาใช้อธิบายความเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมของรัฐได้ และในที่สุดท้ายคืออิทธิพลหรืออำนาจของกลุ่มนั้นๆ ที่จะผลักดันและขาย (promote) แนวคิดของกลุ่มตนผ่านช่องทางทางการเมืองต่างๆ ซึ่งในส่วนนี้ Haas ได้เสนอว่าเป็นกระบวนการผ่านสถาบันทางการเมือง (institutionalization) ทั้งในระดับภายในประเทศและ

⁶² Ibid., pp. 2-4.

* "entrepreneurs" ในที่นี้หมายถึงกลุ่มคนที่สามารถเข้าไปเปลี่ยนแปลงทิศทางทางการเมืองได้

ดูรายละเอียดเพิ่มเติมใน Jeffrey T. Checkel, *Ideas and international political change: Soviet/Russian behavior and the end of the cold war*, p. 9.

⁶³ Ibid., p.3.

ระดับนานาชาติที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเหล่านั้นมีความใกล้ชิดหรือปฏิบัติหน้าที่อยู่⁶⁴ อย่างไรก็ตามก็ไม่มีข้อจำกัดว่า ‘epistemic communities’ จะถูกล้อมกรอบด้วยอุดมการณ์ตามที่สถาบันการทำงาน เพราะกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเหล่านั้นอาจเป็นสมาชิกของ ‘epistemic communities’ ที่มีความเชื่อแตกต่างจากอุดมการณ์ตามหน้าที่ได้⁶⁵

ด้วยเหตุนี้จึงอาจกล่าวได้ว่าหัวใจหลักของกระบวนการตาม ‘epistemic communities’ คือการที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเหล่านั้นได้เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของสถาบันทางการเมืองและใช้ช่องทางดังกล่าวในการส่งอิทธิพลทางความคิดของกลุ่มตนต่อการกำหนดนโยบายต่อมา ทั้งนี้ Haas ได้เสนอแบบแผนในการศึกษากลุ่ม ‘epistemic communities’ เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาไว้ดังนี้คือ 1) แยกแยะกลุ่มหรือเครือข่ายของผู้เชี่ยวชาญเหล่านั้น 2) พิจารณาหลักการและความเชื่อของกลุ่มเหล่านั้น 3) ค้นหากิจกรรมของกลุ่ม รวมทั้งพิสูจน์อิทธิพลของกลุ่มที่มีต่อกลุ่มผู้กำหนดนโยบาย 4) จำแนกตัวเลือกอื่นๆ ของนโยบายที่ถูกละเลย เนื่องจากได้รับอิทธิพลของกลุ่ม และ 5) แสวงหาแนวทางอื่นๆ ในการอธิบายพฤติกรรมของกลุ่มผู้กำหนดนโยบายเพื่อชั่งน้ำหนัก

จากแนวคิดเรื่อง ‘epistemic communities’ ที่กล่าวมาข้างต้นจะสังเกตได้ว่าเครือข่ายของกลุ่มนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญนั้นมีอิทธิพลทางด้านความคิดต่อกระบวนการกำหนดนโยบาย ทั้งนี้เป็นผลจากความเชื่อและความรู้เป็นตัวกำหนดความคิดหรือการรับรู้ต่อประเด็นใดประเด็นหนึ่ง สำหรับในกรณีของนโยบายของรัฐเองก็เช่นเดียวกัน ฐานความรู้ที่ส่งไปยังนโยบายจึงมีส่วนสำคัญในรูปแบบและทิศทางของนโยบายที่ปรากฏ ดังนั้นในการศึกษาถึงบทบาทของกลุ่มอนุรักษนิยมใหม่ (neoconservatives) ซึ่งเป็นกลุ่มนักวิชาการและผู้มีความรู้ที่มีแนวทางความเชื่อร่วมกันสามารถนำมาพิจารณาประกอบกับแนวคิดเรื่อง ‘epistemic communities’ ได้เป็นอย่างดี เนื่องจากกลุ่มอนุรักษนิยมใหม่นั้นนอกจากจะมีลักษณะของความเชื่อร่วมกันของกลุ่ม (แม้ว่าจะไม่มีการตั้งตนเป็นองค์กรที่เป็นรูปธรรม) ยังได้มีความพยายามที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายเพื่อเผยแพร่ความคิดและคาดหวังให้ความคิดในแบบของกลุ่มตนปรากฏออกเป็นนโยบาย

อย่างไรก็ดี แม้ว่าแนวคิดเรื่อง ‘epistemic communities’ ของ Haas จะมีจุดแข็งอยู่ที่การนำเสนอภาพรวมของกระบวนการที่อิทธิพลทางความคิดมีเหนือความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่ปรากฏผ่านนโยบายที่เปลี่ยนไป institutionalization ของ ‘epistemic communities’ ที่ Haas ได้เสนอนั้นค่อนข้างจะเป็นกระบวนการในระดับภายในประเทศ (domestic-level process) อย่างไรก็ตาม Haas กลับให้เน้นความสำคัญไปที่กระบวนการอิทธิพลทางความคิดที่เกิดขึ้นในระดับข้ามชาติ (transnational)

⁶⁴ Checkel, *Ideas and international political change: Soviet/Russian behavior and the end of the cold war*, p. 4.

⁶⁵ Haas, “Introduction: ‘epistemic communities’ and international policy coordination,” p.10.

ของสถาบันทางการเมืองระหว่างประเทศมากกว่า ด้วยเหตุนี้จึงทำให้แนวคิดดังกล่าวยังขาดคำอธิบายในส่วนของความเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากอิทธิพลทางความคิดที่ได้รับการผลักดันจากภายในประเทศ รวมทั้งบทบาทของสถาบันทางการเมืองภายในประเทศที่อยู่ภายใต้อิทธิพลของกลุ่มนักวิชาการบางกลุ่มเช่นกัน⁶⁶ นอกจากนี้ Haas ยังมีได้ให้คำตอบที่ชัดเจนและมีน้ำหนักเพียงพอต่อคำถามที่ว่าภายใต้เงื่อนไขใดที่เอื้อให้อิทธิพลทางความคิดสามารถกระทบต่อความเปลี่ยนแปลงในนโยบายต่างๆ ได้ หรือในอีกนัยหนึ่งคือความคิดสามารถเข้าถึงหรือส่งอิทธิพลต่อผู้กำหนดนโยบายได้อย่างไร⁶⁷ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องหยิบเอาแนวคิดเรื่องบทบาทของความคิดที่มีต่อความเปลี่ยนแปลงในนโยบายที่เสนอโดย Judith Goldstein และ Robert O. Keohane มาอธิบายเสริมในส่วนของคำถามข้างต้น

1.6.2. บทบาทของความคิดที่มีต่อการกำหนดนโยบาย

สำหรับเรื่องของอิทธิพลของความคิด (ideas) ที่มีต่อกระบวนการกำหนดนโยบายต่างประเทศนั้นในทัศนะของ Judith Goldstein และ Robert O. Keohane นั้นอยู่ภายใต้สมมติฐานหลักที่ว่าความคิด (ความเชื่อที่ปัจเจกบุคคลยึดถือ) เป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดนโยบายของรัฐ สำหรับแนวทางที่ Goldstein และ Keohane ได้ศึกษาร่วมกันไว้ได้เสนอว่าความคิดสามารถส่งผลกระทบและอิทธิพลเหนือนโยบาย เนื่องจากความคิดเป็นตัวกำหนดทิศทางความเชื่อและการรับรู้ของตัวผู้กำหนดนโยบายมาตั้งแต่เริ่มต้น ซึ่งสามารถกระทำได้ผ่าน 3 รูปแบบ คือ ความคิดในฐานะของ road maps ที่ช่วยสร้างความเข้าใจและความกระจ่างชัดในจุดประสงค์หรือความคาดหวังในความสัมพันธ์ ในลักษณะที่ 2 คือการที่ความคิดส่งผลกระทบเหนือนโยบายในช่วงเวลาสำคัญๆ ทางยุทธศาสตร์ที่ขาดดุลยภาพทางการเมืองที่แน่ชัด ในส่วนสุดท้ายคืออิทธิพลทางความคิดที่แฝงตัวอยู่ในสถาบันทางการเมือง⁶⁸ การหยิบเอาบทบาทของความคิดตามรูปแบบดังกล่าวมาใช้เป็นกรอบความคิดในงานชิ้นนี้จะเลือกเอาเฉพาะรูปแบบที่หนึ่งและสาม เนื่องจากส่วนที่สองค่อนข้างที่จะหนักไปทางความร่วมมือระหว่างรัฐมากกว่า

ในขั้นตอนแรกสุด Goldstein และ Keohane ได้จำแนกความคิด (Ideas) ออกเป็น 3 ประเภทหลักๆ คือ โลกทัศน์ (world views), ความเชื่อที่เป็นหลักการ (principled beliefs) และความเชื่อที่เป็นเหตุเป็นผล (causal beliefs) ซึ่ง world views นั้นเป็นความคิดรูปแบบหนึ่งที่เป็นความเข้าใจพื้นฐานอัน

⁶⁶ Ibid., p. 6.

⁶⁷ Judith Goldstein, *Ideas, interests, and American trade policy* (Ithaca: Cornell University Press, 1993), p. 283.

⁶⁸ Ibid., p. 3.

เป็นที่ยอมรับกันในวงกว้างและเป็นหลักสากล world views นั้นมีที่มาจากแนวคิดและแนวทางปฏิบัติ ที่มีพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง โดยอาจจะเป็นเรื่องของจักรวาล ศาสนา วัฒนธรรม รวมไปถึงอำนาจ อิทธิพลของรัฐ ซึ่ง world views จะส่งผลกระทบต่อถึงชะตากรรมของมนุษย์และสังคมในวงกว้าง ยกตัวอย่างเช่น อุดมการณ์ของผู้คนในยุคกลางที่ถูกกำหนดผ่านความเชื่อในลักษณะ world views ของคริสต์ศาสนา⁶⁹ สำหรับในส่วนของ principled beliefs นั้นกลับประกอบไปด้วยความคิดแบบ บรรทัดฐาน (normative ideas) ที่ใช้เพื่อแยกแยะความถูกต้อง-ความชั่ว ความยุติธรรม-ความอยุติธรรม principled beliefs ในบางครั้งอาจเป็นส่วนผสมระหว่าง world views ผสมกับการตีความของผู้คนเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ หากยังมีความยืดหยุ่นมากกว่า เช่น ความคิดเรื่องสิทธิมนุษยชนกับผลประโยชน์แห่งชาติในสมัยหลังสงครามโลกครั้งที่ 2

รูปแบบของความคิดในส่วนที่ 3 คือ causal beliefs นั้นเป็นความเชื่อเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของเหตุและผล (cause-effect relationships) ซึ่งมีรากฐานจากความเห็นพ้องต้องกันของกลุ่มผู้มีอำนาจ ซึ่ง causal beliefs ในรูปแบบนี้จะกลายเป็นแนวทางแก้ปัญหาที่จับต้องได้ในการแสวงหาความสำเร็จตามจุดประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ตาม causal beliefs ที่เชื่อมั่น การเกิดขึ้นของ causal beliefs มักใช้เวลาในการสร้างความเชื่อถือและการยอมรับของสังคมได้รวดเร็วกว่าและบ่อยครั้งกว่าในกรณีของ world views หรือ principled beliefs ดังนั้นความเปลี่ยนแปลง (shifts) ในนโยบายมักจะเป็นผลมาจากความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจาก causal beliefs โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีการขยายตัวของความรู้เฉพาะด้านใหม่ๆ ที่มีอิทธิพลในวงกว้าง ทั้งนี้แนวคิดเรื่องอันตรายของสารซีเอฟซี (Chlorofluorocarbons: CFCs) ในช่วงปี ค.ศ. 1985-1990 และความสำคัญของทฤษฎีการเงินในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สามารถเป็นตัวอย่งที่ดีของอิทธิพลทางความคิดที่มีต่อต้นนโยบาย⁷⁰

การศึกษาตามแบบของ Goldstein และ Keohane อยู่บนความเชื่อที่ว่าความคิดเป็นตัวกำหนดระบบความเป็นไปต่างๆ ในโลก ซึ่งในการจัดระบบและระเบียบนี้เองที่ความคิดจะสามารถส่งผลกระทบต่อโครงสร้างอื่นๆ ที่ยังผลสืบเนื่องมาสู่นโยบายในที่สุด บางครั้งความคิดเป็นตัวกำหนดทิศทางของพฤติกรรมของมนุษย์ และในบางครั้งความคิดอาจเป็นตัวเปลี่ยนจิตใจ ยิ่งไปกว่านั้นในบางครั้งความคิด/แนวคิดหนึ่งยังสามารถปิดกั้นหรือจำกัดเขตการรับรู้ของผู้คนได้ ยิ่งไปกว่านั้นเครื่องพิสูจน์ที่ดีที่สุดของบทบาทของความคิดเหนือนโยบายคือเมื่อปราศจากความคิดดังกล่าวนโยบายจะแตกต่างไปจากเดิม แม้ว่าปัจจัยแวดล้อมจะเป็นอย่างไรก็ตาม ทั้งนี้ความคิดสามารถส่งผลกระทบต่อ

⁶⁹ John Gerard Ruggie, "Continuity and transformation in the world polity: Toward a neorealist synthesis," *World Politics*, 35, no.2 (1983): 261-285.

⁷⁰ Goldstein and Keohane, "Ideas and foreign policy: An analytical framework," p. 10.

ความเปลี่ยนแปลงในนโยบายได้ทั้งจากความคิด/ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นหรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นที่ตอกย้ำถึงความสำคัญของความคิดที่มีอยู่เดิมให้มีอิทธิพลมากขึ้น⁷¹

อย่างไรก็ดี Goldstein และ Keohane ได้เสนอไว้ว่าความผิดพลาดอย่างร้ายแรงที่สุดในการศึกษาเรื่องบทบาทของความคิดต่อนโยบายนั้นคือการศึกษที่อนุমানความเชื่อมโยงที่เป็นเหตุและผลระหว่างแนวคิดที่ผู้กำหนดนโยบายเชื่อมั่นกับผลลัพธ์ของนโยบายที่ปรากฏ เนื่องจากอาจสร้างความสับสนระหว่างอิทธิพลทางความคิดที่แท้จริงกับนโยบายที่ตอบสนองต่อผลประโยชน์ อาจกล่าวได้ว่าการศึกษาที่แนวคิดใดแนวคิดหนึ่งแฝงตัวอยู่ในนโยบายมิได้หมายความว่าแนวคิดนั้นๆ จะมีอิทธิพลเหนือการกำหนดนโยบายได้⁷² รูปแบบในการศึกษาบทบาทของความคิดต่อนโยบายที่น่าจะมีประสิทธิภาพในการอธิบายอิทธิพลทางความคิดต่อนโยบายได้ดีที่สุดตามความเห็นของ Goldstein และ Keohane คือ 1) จำแนกความคิด/แนวคิดที่จะอธิบาย 2) อธิบายความเปลี่ยนแปลง/รูปแบบของนโยบายที่ปรากฏ และ 3) พิสูจน์ว่าภายใต้เงื่อนไขใดที่เกิดความเชื่อมโยงอย่างเป็นเหตุและเป็นผลกันระหว่างความคิดกับนโยบาย

Goldstein และ Keohane ได้วิเคราะห์วิถีทางที่ความคิดจะมีอิทธิพลเหนือนโยบายไว้ 3 ลักษณะ ซึ่งในส่วแรกได้เปรียบเทียบความคิดในฐานะของ road maps ที่จะยิ่งสะท้อนบทบาทออกมาอย่างเด่นชัดในช่วงของสภาวะที่มีความไม่แน่นอนหรือความไม่แน่ใจ (uncertainties) ในผลประโยชน์ของตนหรือแนวทางที่จะแสวงหาหรือรักษาสถลประโยชน์เหล่านั้นไว้ ด้วยเหตุนี้จึงมีความต้องการต่อความคิด/แนวคิดที่จะมาทำหน้าที่เป็นแผนที่หรือเครื่องนำทางในการชี้ทางที่เหมาะสมให้ โดยที่ช่วงเวลาดังกล่าวอาจเกิดจากการค้นพบความรู้ใหม่หรือเหตุการณ์วิกฤติที่สั่นคลอนแนวทางตามความเชื่อเดิมๆ จนทำให้ผู้กำหนดนโยบายต้องแสวงหาแนวคิดใหม่ๆ หรือในบางครั้งแนวคิดเก่าที่เหมาะสมมาใช้ให้เข้ากับสถานการณ์⁷³ นอกจากนี้ในสภาวะที่ผู้กำหนดนโยบายต้องเผชิญหน้ากับความไม่แน่นอน อาจส่งผลให้ผู้กำหนดนโยบายต้องหันไปสู่วิธีคิด/ความเชื่อเพื่อที่จะนำมาใช้นำทางพฤติกรรมของตน โดยที่ความคิดเหล่านั้นอาจมิได้ตอบสนองต่อผลประโยชน์ดั้งเดิมของรัฐเลยก็เป็นได้⁷⁴ ในอีกนัยหนึ่งอาจกล่าวได้ว่าความคิดที่ผู้กำหนดนโยบายได้เลือกนั้นจะเป็นบ่งชี้ถึงวิธีการที่คนกลุ่มนั้นจะใช้เพื่อบรรลุจุดประสงค์ตามความต้องการของตน โดยกีดกันแนวทางตามความคิดในแบบอื่นๆ ออกไป

⁷¹ Ibid., pp. 29-30.

⁷² Ibid., pp. 11-12.

⁷³ G. John Ikenberry, "Creating yesterday's new world order: Keynesian 'new thinking' and the Anglo-American postwar settlement," in *Ideas and foreign policy: Beliefs, institutions and political change*, eds. Judith Goldstein and Robert O. Keohane (Ithaca: Cornell University Press, 1993), p. 63.

⁷⁴ Goldstein and Keohane, "Ideas and foreign policy: An analytical framework," pp. 13-17.

ในส่วนที่ 2 นั้นความคิดจะส่งอิทธิพลเหนือความเปลี่ยนแปลงในนโยบายในสภาวะที่ขาดความเป็นดุลยภาพทางการเมือง ซึ่งวิธีการในส่วนนี้มักจะพบกับการเมืองระหว่างประเทศภายใต้สภาวะของความร่วมมือข้ามชาติที่ไม่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในครั้งนี้จึงขอข้ามวิธีการในส่วนนี้ไปสำหรับในส่วนที่ 3 Goldstein และ Keohane เชื่อว่าการที่ความคิดมีอิทธิพลเหนือนโยบายได้นั้นเป็นผลมาจากการที่ความคิดแฝงตัวอยู่ในสถาบันทางการเมืองต่างๆ (institutionalization) กล่าวคือ เมื่อความคิด/แนวคิดหนึ่งได้กลายเป็นบรรทัดฐานหรือความเชื่อร่วมกันของคนกลุ่มหนึ่งที่เป็นตัวแพร่กระจายแนวคิด ผนวกกับการที่ความคิดได้ติดตามคนกลุ่มนั้นไปแฝงตัวอยู่ในอุดมคติ แผนการหรือระเบียบแบบแผนของสถาบันการเมืองต่อไป ด้วยเหตุนี้อิทธิพลทางความคิดจึงที่แอบซ่อนและสืบทอดต่อกันมาผ่านสถาบันจะคงอยู่และยังสามารถกระทบต่อนโยบายได้แม้ว่าเวลาจะผ่านไปนานเพียงใดก็ตาม อิทธิพลของสถาบันเป็นผลมาจากอิทธิพลทางความคิดที่แฝงตัวอยู่และเป็นหัวใจของกลุ่มนั้นๆ มาตั้งแต่ต้น⁷⁵

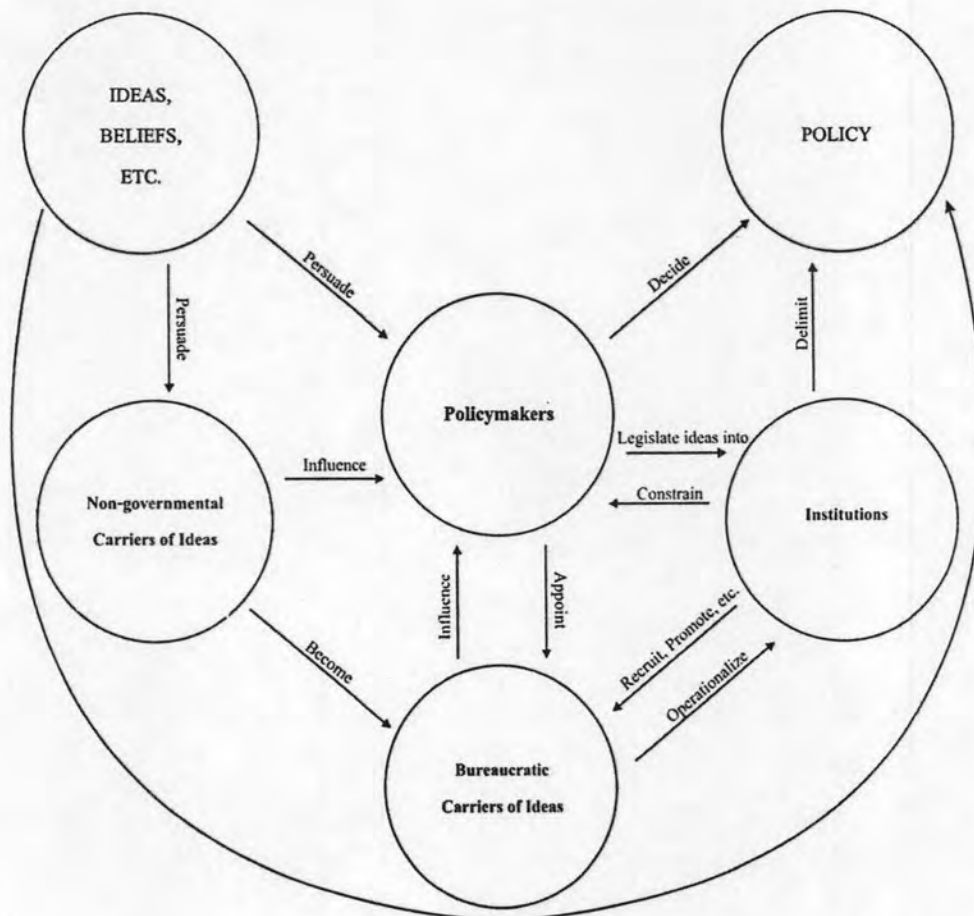
จากทั้งสองกรอบความคิดที่เสนอมาช้างต้นจะสังเกตได้ว่าสิ่งหนึ่งที่ทั้งสองแนวทางมีความสอดคล้องกันคือเรื่องของสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการส่งอิทธิพลของความคิดสู่นโยบาย นั่นก็คือช่วงของความไม่แน่นอน/ความไม่แน่ใจของผู้กำหนดนโยบายที่ขาดข้อมูลอันเพียงพอต่อการดำเนินการตัดสินใจกำหนดนโยบายในรูปแบบในรูปแบบหนึ่งลงไป โดยที่ความไม่แน่นอนดังกล่าวอาจเป็นผลมาจากการเกิดสภาวะวิกฤติภายในประเทศหรือการเกิดขึ้นขององค์ความรู้ใหม่ที่ต่างก็ส่งผลเสียต่อแนวทางปฏิบัติเดิมที่ยึดถืออยู่ จนส่งผลให้ผู้กำหนดนโยบายต้องหันไปแสวงหาข้อมูลจากคนกลุ่มอื่นเพื่อตีความผลประโยชน์แห่งชาติและความมั่นคงใหม่ ซึ่งในส่วนนี้เองที่เปิดโอกาสให้ความคิดหนึ่งๆ ส่งอิทธิพลเหนือความเปลี่ยนแปลงในนโยบายได้ ในบางครั้งความคิดจะเป็นตัวเปิดโอกาสให้ผู้นำได้แสวงหาผลประโยชน์ภายใต้วิธีการใหม่ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น⁷⁶

นอกจากนี้ทั้งสองกรอบความคิดยังเน้นความสำคัญไปที่ลักษณะของ institutional ideation (ดูภาพที่ 1) ที่เชื่อว่าอิทธิพลทางความคิดต่อนโยบายที่แฝงมากับกลุ่มสถาบันทางการเมืองนั้นไม่สามารถแยกแยะออกจากกันได้ เนื่องจากต่างฝ่ายต่างมีปฏิสัมพันธ์ที่แนบแน่นต่อกัน ในด้านของ 'epistemic communities' นั้นเป็นกรอบความคิดเชิงสถาบัน (institutional approach) ที่ลงลึกในรายละเอียดมากที่สุด ซึ่งกลุ่มนักวิชาการเหล่านี้สามารถส่งต่ออิทธิพลทางความคิดของตนได้ทั้งจากการถ่ายทอดองค์ความรู้ใหม่ๆ ไปยังผู้มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย หรือในบางกลับกัน 'epistemic communities' อาจใช้อิทธิพลทางความคิดต่อนโยบายโดยตรงผ่านตำแหน่งหน้าที่ที่ตนเองดำรงอยู่

⁷⁵ Ibid., pp. 20-24.

⁷⁶ G. John Ikenberry, "Creating yesterday's new world order: Keynesian 'new thinking' and the Anglo-American postwar settlement," p. 64.

เนื่องจากกลุ่มคนเหล่านี้มีความสามารถและชื่อเสียงมากพอที่จะถูกดึงเข้าไปเป็นที่ปรึกษาทางการเมืองหรือดำรงตำแหน่งทางการเมืองเอง ในอีกนัยหนึ่งอาจสังเกตได้ว่าเป็นลักษณะที่คล้ายกับที่ Goldstein และ Keohane ได้อธิบายไว้ว่าความคิดจะแฝงตัวอยู่กับกลุ่ม สถาบันใดสถาบันหนึ่งเพื่อส่งต่ออิทธิพลไปยังนโยบายต่อไป โดย ‘epistemic communities’ ก็ถือได้ว่าเป็นสถาบัน (institutions) ในรูปแบบหนึ่งเช่นกัน ยิ่งไปกว่านั้นสถาบันเหล่านี้จะเป็นตัวกลั่นกรองความคิดที่จะเข้าไปมีอิทธิพลเหนือนโยบายได้ ซึ่งคุณสมบัตินี้จะเป็นการคัดกรองข้อมูลที่จะส่งถึงผู้กำหนดนโยบายอีกด้วย

ภาพที่ 1: Institutional approaches to the causal linkage between ideas and policy⁷⁷

หากความคิดเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ รัฐซึ่งเปรียบเสมือนตัวแทนของมนุษย์เอง จึงมีความเป็นไปได้ที่จะตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของความคิดเช่นเดียวกัน การศึกษาเรื่องบทบาทของความคิดเหนือนโยบายนั้นเป็นการศึกษาแขนงหนึ่งที่มีความเก่าแก่และมีการเรียบเรียงมาเป็นเวลานาน อย่างไรก็ตามความสำคัญของ ideational approach กลับไม่ได้หดหายไปตามเวลา ทั้งนี้อาจ

⁷⁷ Yee, "The causal effects of ideas on policies," p. 87.

เป็นเพราะกรอบความคิดดังกล่าวยังคงสามารถนำมาใช้อธิบายปรากฏการณ์ต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่เว้นแม้กระทั่งในการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เนื่องจากอิทธิพลของความคิดเหนือนโยบายมิได้ถูกจำกัดอยู่ภายใต้เส้นเขตแดนของรัฐ หากแต่ความคิดสามารถแพร่กระจายและทรงอิทธิพลได้ในวงกว้าง การศึกษาถึงอิทธิพลทางความคิดเองก็ไม่สามารถจำกัดอยู่แค่ปัจจัยภายในประเทศเพียงอย่างเดียว แต่ต้องคำนึงถึงถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างความคิด สถาบันทางการเมืองและระบบโครงสร้างระหว่างรัฐด้วย

เมื่อนำมาประกอบกับปัจจัยต่างๆ ของสหรัฐอเมริกาในการกำหนดนโยบายต่างประเทศเรื่องการแทรกแซงด้วยกำลังทางทหารหลังเหตุการณ์ 9/11 ที่มีปัจจัยแวดล้อมทั้งทางด้านภายนอกประเทศและภายในประเทศ แต่ส่วนที่มีบทบาทเด่นชัดและสำคัญที่สุดในการผลักดันนโยบายดังกล่าวคืออิทธิพลทางความคิดของกลุ่มอนุรักษนิยมใหม่ (neoconservatives) ซึ่งไม่ใช่กลุ่มทางความคิดที่เพิ่งเกิดขึ้น แต่กลับมีประวัติความเป็นมาอันยาวนาน ด้วยเหตุนี้การศึกษาถึงอิทธิพลทางความคิดนี้จะสามารถนำมาใช้อธิบายและวิเคราะห์ปัจจัยที่ทำให้นโยบายต่างประเทศเรื่องการแทรกแซงด้วยกำลังทหารของสหรัฐอเมริกาหลังเหตุการณ์ 9/11 แตกต่างจากนโยบายในช่วงก่อนหน้าได้อย่างชัดเจน

1.7. สมมติฐาน

แรงผลักดันสำคัญในนโยบายต่างประเทศสหรัฐอเมริกาในการใช้กำลังทางทหารเข้าแทรกแซงประเทศอิรักหลังเหตุการณ์ 9/11 นั้นไม่ได้เป็นผลมาจากปัจจัยภายนอกอย่างการทำสงครามต่อต้านก่อการร้ายที่เป็นปัจจัยเสริมเท่านั้น หากแต่เป็นผลมาจากปัจจัยภายในประเทศอย่างกลุ่มอนุรักษนิยมใหม่ในการผลักดันนโยบายเหล่านั้นให้เป็นที่มาตามรูปแบบที่กลุ่มดังกล่าวต้องการ

1.8. วิธีที่ใช้ในการศึกษา

เนื่องจากการศึกษาในงานวิจัยชิ้นนี้เป็นการศึกษาถึงบทบาทและอิทธิพลของกลุ่มอนุรักษนิยมใหม่ (neoconservatives) ที่เป็นตัวขับเคลื่อนสำคัญในการตัดสินใจดำเนินนโยบายในการแทรกแซงด้วยกำลังทางทหารในช่วงหลังเหตุการณ์ 11 กันยายนของสหรัฐอเมริกา ดังนั้นการศึกษาของผู้วิจัยจึงกระทำโดยอาศัยข้อมูลเชิงคุณภาพ (qualitative data) โดยมีวิธีการศึกษาวิจัยดังนี้

1. รวบรวมข้อมูลโดย

- 1.1 การค้นคว้าจากเอกสารชั้นต้นต่างๆ ที่เป็นข้อมูลปฐมภูมิ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ได้แก่ เอกสารนโยบายต่างประเทศด้านความมั่นคงของสหรัฐอเมริกา คำแถลงของฝ่ายรัฐบาลสหรัฐอเมริกา คำแถลงและเอกสารจากพรรคการเมืองและกลุ่มแนวคิดต่างๆ

ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินนโยบายต่างประเทศเรื่องการแทรกแซงด้วยกำลังทหารของสหรัฐอเมริกาทั้งก่อนและหลังเหตุการณ์ 9/11 ทั้งนี้เพื่อให้เห็นและสร้างความเข้าใจในภาพรวมของการดำเนินนโยบายต่างประเทศเรื่องการใช้อำนาจของสหรัฐอเมริกาที่ยังไม่ผ่านการวิเคราะห์หรือบิดเบือน ซึ่งจะช่วยให้ได้รับข้อเท็จจริงที่ปราศจากอคติ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการตีความในการพิสูจน์สมมติฐานต่อไป

- 1.2 การค้นคว้าจากเอกสารชั้นรองที่เป็นข้อมูลทุติยภูมิ ไม่ว่าจะเป็นหนังสือ วารสาร บทความ บทวิจารณ์ ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษที่จะนำมาคัดเลือกเพื่อนำมาเชื่อมโยงความคิดและใช้ประกอบการสนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งไว้
2. ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การอธิบายความและวิเคราะห์เชิงพรรณนา (descriptive analysis) จากข้อมูลที่ได้ เพื่อให้เห็นถึงรายละเอียดของตัวแปรของปัจจัยภายในต่างๆ ที่ส่งผลต่อการกำหนดนโยบายต่างประเทศสหรัฐอเมริกาในเรื่องการใช้อำนาจในการแทรกแซง โดยให้ความสำคัญไปที่บทบาทของกลุ่มอนุรักษ์นิยมใหม่ในการผลักดันนโยบายด้านการแทรกแซงของสหรัฐอเมริกาหลังเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001
3. สรุปผลการศึกษาจากข้อมูลที่ได้รวบรวมมา โดยอาศัยวิธีทั้งวิธีสรุปความเป็นมาของเรื่อง (summarizing historical details) ในของการดำเนินนโยบายต่างประเทศสหรัฐอเมริกาในเรื่องการแทรกแซงด้วยกำลังทหารในเชิงประวัติศาสตร์ที่ผ่านมา และใช้วิธีสรุปความและเก็บประเด็น (descriptive inference) ในส่วนที่ต้องการพิสูจน์บทบาทของกลุ่มอนุรักษ์นิยมใหม่ในการผลักดันนโยบายต่างประเทศสหรัฐอเมริกาในลักษณะที่กลุ่มของตนเชื่อมั่น อนึ่งในการศึกษานี้ได้กำหนดให้กลุ่มอนุรักษ์นิยมใหม่เป็นตัวแปรต้น ในขณะที่จะพิจารณานโยบายต่างประเทศเรื่องการแทรกแซงด้วยกำลังทหารของสหรัฐอเมริกาในฐานะของตัวแปรตาม

1.9. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงความสำคัญของกลุ่มอิทธิพลทางความคิดที่เป็นแรงผลักดันสำคัญในการดำเนินนโยบายต่างประเทศเรื่องการใช้อำนาจทางทหารเข้าแทรกแซงประเทศต่างๆ ของสหรัฐอเมริกาหลังเหตุการณ์ 9/11
2. ทำให้เข้าใจถึงบทบาทของกลุ่มแนวความคิดทางการเมืองที่มีอิทธิพลในการกำหนดนโยบายให้สอดคล้องกับอุดมการณ์ทางการเมืองของกลุ่มของตน
3. เป็นคุณูปการทางวิชาการในแง่ของ การเข้าใจถึงต้นกำเนิด แนวความคิด หลักปฏิบัติของกลุ่มอนุรักษ์นิยมใหม่ในสหรัฐอเมริกามากขึ้น

1.10. โครงร่าง

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะนำเสนอเนื้อหาโดยแบ่งเป็น 5 บท ดังต่อไปนี้

บทที่ 1 บทนำ จะกล่าวถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา การสำรวจวรรณกรรม วัตถุประสงค์ในการศึกษา ขอบเขตการศึกษา คำนิยามเชิงปฏิบัติการ กรอบความคิดในการศึกษา สมมติฐานในการศึกษา วิธีที่ใช้ในการศึกษา ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ และวิธีการนำเสนอ

บทที่ 2 นโยบายต่างประเทศเรื่องการแทรกแซงด้วยกำลังทหารก่อนเหตุการณ์ 9/11 ศึกษาถึงการดำเนินนโยบายต่างประเทศเรื่องการแทรกแซงด้วยกำลังทหารในอดีตจนถึงช่วงก่อนการเกิดเหตุการณ์ 9/11 เพื่อสร้างความเข้าใจต่อประเด็นเรื่องแนวทางการแทรกแซงด้วยกำลังทหารของสหรัฐอเมริกาในอดีตก่อนที่จะเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงต่อไป

บทที่ 3 นโยบายต่างประเทศเรื่องการแทรกแซงด้วยกำลังทหารหลังเหตุการณ์ 9/11 เสนอภาพรวมของนโยบายต่างประเทศเรื่องการแทรกแซงด้วยกำลังทหารของสหรัฐอเมริกาหลังเหตุการณ์ 9/11 ซึ่งมีแนวทางและทัศนคติต่อประเด็นการใช้กำลังทหารที่แข็งแกร่งรุนแรงแตกต่างไปจากแนวทางที่ใช้ปฏิบัติมากกว่า 10 ปี การที่นโยบายขาดความต่อเนื่องนั้นได้นำไปสู่คำถามที่ว่าเพราะเหตุใดสหรัฐอเมริกาจึงต้องหันมาใช้นโยบายการแทรกแซงด้วยกำลังทหารแบบใหม่นี้

บทที่ 4 อิทธิพลของกลุ่มอนุรักษ์นิยมในการกำหนดนโยบายต่างประเทศเรื่องการแทรกแซงด้วยกำลังทางทหารหลังเหตุการณ์ 9/11 เป็นการพิจารณากลุ่มอนุรักษ์นิยมใหม่ในฐานะ “กลุ่มอิทธิพลทางความคิด” ที่มีบทบาทสำคัญในการผลักดันนโยบายต่างประเทศสหรัฐอเมริกาช่วงหลังเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของการทำงานสอดประสานต่อด้านการก่อการร้ายที่นำไปสู่การแทรกแซงด้วยกำลังทหารในอัฟกานิสถานและอิรัก

บทที่ 5 บทสรุป จะสรุปภาพรวมของเนื้อหา